

Linda Karvonen

**”SUOMEN KIELI KUULOSTAA LEMPEÄLTÄ –
SITÄ ON MUKAVA KUUNNELLA”**

Japanilaisten aikuisten suomenopiskelijoiden käsityksiä
suomen kielestä ja Suomesta

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kielten maisteriohjelma

Pro gradu -tutkielma

Lokakuu 2022

TIIVISTELMÄ

Linda Karvonen: ”Suomen kieli kuulostaa lempeältä – sitä on mukava kuunnella.” Japanilaisten aikuisopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä ja Suomesta.

Pro gradu -tutkielma

Tampereen yliopisto

Kielten maisteriohjelma

Lokakuu 2022

Tässä pro-gradu tutkielmassa tarkastellaan japanilaisten aikuisten suomi vieraana kielenä -opiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä ja Suomesta maana. Tutkimuksen aineistona toimii puolistrukturoidut teemahaastattelut, jotka toteutettiin Japanissa vuonna 2020. Vieraiden kielten opiskelu näyttää vähentyvän maailmanlaajuisesti englannin kielen toimiessa useimmiten *lingua franca* ihmisten välisessä viestinnässä. Japanin kansainvälistymispolitiikkaa on kritisoitu siitä, että kansainvälistymisen lisäämisellä Japanissa tarkoitetaan lähinnä englannin kielen aseman vahvistamista, minkä vuoksi 'kansainvälistyminen' tapahtuu muiden kielten kustannuksella. On todettu, että japanilaisten motivaatio oppia uusia vieraita kieliä englannin lisäksi on laskussa. Sama ilmiö huolestuttaa myös Suomessa. Samaan aikaan Japanissa on havaittu ilmiö, jossa ihannoidaan pohjoismaalaista elämäntapaa ja tutkimusten mukaan suurimmalla osalla japanilaisista on positiivinen mielikuva Suomesta. Tästä huolimatta Japanissa suomea opiskelevia on tutkittu hyvin vähän. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisia käsityksiä eli mielikuvia ja uskomuksia japanilaiset aikuisopiskelijat liittävät suomen kieleen, ja miten nämä käsitykset ovat yhteydessä käsityksiin Suomesta maana. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten nämä käsitykset ovat yhteydessä opiskelijoiden identiteettiin.

Tutkimus pohjaa soveltavan kielentutkimuksen traditioon ja tutkii kieli-ideologioita kontekstuaalisena ilmiönä. Suomen kielen alalta kieli-ideologista tutkimusta on vielä kohtuullisen vähän, mutta se on kasvava tutkimussuuntaus. Kielikäsitykset ovat osa kieli-ideologista tutkimusta. Tässä tutkimuksessa otetaan huomioon tutkimuksen toteuttamisen konteksti, ja on oletettavaa, että japanilaisten kielikäsityksiin ja maamielikuviin vaikuttavat ajankohtainen sosiopoliittinen konteksti. Analyysi perustuu seitsemään haastatteluun, jotka analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimus osoittaa, että japanilaisilla on hyvin samankaltaisia syitä opiskella suomea kuin suomalaisilla on opiskella japania. Suomen kieli koetaan läheiseksi ja esteettisesti miellyttäväksi. Suomen kieleen liittyy sekä affektiivisiä että kognitiivisia elementtejä. Kielenopiskelu on monille henkilökohtainen taival, ja suomen kielen parissa koetuista haasteista huolimatta opiskelu on opiskelijoille itselleen hyvin merkityksellistä. Tämän tutkimuksen tulokset japanilaisten Suomi-kuvasta ovat linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa: Suomi-kuvassa yhdistyvät erilaiset suomalaiset kulttuurituotteet kuten Marimekko ja Muumit, suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvo ja suomalaisuuteen liitetyt erityispiirteet.

Avainsanat: oppijäkäsitykset, kielikäsitykset, kieli-ideologiat, suomi vieraana kielenä, soveltava kielentutkimus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1 Johdanto	3
2 Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	6
2.1 Käsitusten luonteesta ja niiden tutkimisesta.....	6
2.1.1 Perinteiset lähestymistavat	9
2.1.2 Kontekstuaaliset lähestymistavat	9
2.1.3 Viimeaikaiset tutkimukset	10
2.2 Vieraan kielen oppiminen ja motivaatio.....	12
2.3 Japanin sosiopoliittinen konteksti	14
2.3.1 Vieraiden kielten opetus ja oppiminen Japanissa	15
2.3.2 Suomen kieli Japanissa ja muu kieliympäristö	16
2.3.3 Japanilaisten Suomi-kuva tutkimusten valossa	18
3 Tutkimuksen aineistot ja menetelmät	21
3.1 Aineiston kuvaus	21
3.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä	25
3.3 Aineistolähtöinen laadullinen sisällönanalyysi	26
3.4 Eettiset kysymykset.....	27
4 Analyysi	29
4.1 Koettu suomen ja japanin kielen läheisyys	29
4.2 Suomen kieli haasteena	31
4.3 Suomen kieli on ”söpö”.....	33
4.4 Suomen opiskelun ja Suomi-innostuksen henkilökohtainen merkitys.....	35
4.5 Suomalaiset kulttuurituotteet mielenkiinnon herättäjinä.....	37
4.6 Tasa-arvoinen ja mielenkiintoinen Suomi	39
5 Yhteenveto ja pohdinta	41
5.1 Tutkimuksen keskeiset tulokset.....	41
5.2 Tutkimuksen luotettavuus	43
5.3 Jatkotutkimusehdotukset	44
Lähteet	45
Liitteet	51

1 JOHDANTO

Suomen kieli näkyy Japanissa monin tavoin, esimerkiksi katukuvassa suomenkielisinä liike- ja brändiniminä, jotka ovat herättäneet hämmästelyä Japanissa vierailleiden suomalaisten, niin maallikkojen (mm. Aamulehti 2017; Iltasanomat 2017) kuin asiantuntijoidenkin keskuudessa (mm. Kela 2021). Suomen ja Japanin suhteita kuvaillaan lämpimiksi – Suomen ja Japanin näkemykset monista keskeisistä kansainvälisistä kysymyksistä ovat samansuuntaisia, lisäksi Suomella ja Japanilla on samansuuntaisia intressejä ja yhteisiä haasteita. Tutkimusten mukaan japanilaisten Suomi-kuva on hyvin positiivinen ja Suomessakin yritykset ovat heränneet siihen, että suomalaiset tuotteet menestyvät japanilaisilla markkinoilla. (Kela 2021; Lindblom & Lindblom 2018; Finlandabroad.fi.) Suomesta viedään Japaniin digitalisaatiota, design-tuotteita ja elintarvikkeita (YLE 25.8.2021). Monet japanilaiset myös matkustavat Suomeen varta vasten ostoksille (Iltasanomat 22.7.2022). Pohjoismaalaisen elämäntyylin ja tuotteiden suosio Japanissa on saanut oman nimensä, jota kutsutaan 'Pohjoismaat-buumiksi' (japaniksi 'hokuou buumu'). Samaan aikaan japanin kielen opiskelu ja japanilainen populaarikulttuuri kuten manga ja anime, ovat tulleet suomalaisille tutuksi. Suomessa on myös huomattu japanilaisten turistien suuri osuus kaikista Suomessa vierailevista kansalaisuuksista.

Japanilaisia, jotka opiskelevat suomea vieraana kielenä, ei ole juurikaan tutkittu. Virallisia tilastoja Japanissa suomea opiskelevien määrästä ei ole, mutta yliopistotasolla suomea voi opiskella kolmessa yliopistossa ja lisäksi suomea voi opiskella yksityisissä kielikouluissa eri puolilla maata. Erilaiset instituutiot järjestävät Suomeen ja suomen kieleen liittyviä tapahtumia ja työpajoja, ja esimerkiksi suomalaiset brändit kuten Marimekko ja Arabia, ovat tulleet japanilaisille tutuiksi. Yhteiskunnan tasolla konsensusta arvostavassa Japanissa kukoistavat erilaiset alakulttuurit, ja marginaalisten kiinnostuksenkohteiden avulla on mahdollisuus erottautua ryhmästä. Japanissa Suomen kielestä ja Suomesta kiinnostuneet voidaan nähdä yhtenä tällaisena ryhmänä.

Viime vuosina Suomessa on herätty siihen, että vieraita kieliä opiskellaan kouluissa yhä vähemmän (mm. Kiehelä & Veivo 2020). Myös muualla maailmassa on huomattu tämän trendin yleistyvän. Vieraiden kielten opiskelu näyttää globalisoituvassa ja englannin kielen dominoimassa maailmassa vähentyvän vähentymistään, myös Aasiassa. Japani voidaan vähemmistökielistään huolimatta nähdä kovin yksikielisenä maana: noin 99 prosenttia väestöstä puhuu äidinkielenään japania, minkä lisäksi Japanissa puhutaan maan eteläosissa vähemmistökielinä ryūkyū-kieliä ja pohjoisessa ainua. Vieraiden kielten opiskelu japanilaisissa kouluissa on perinteisesti rajoittunut Englantiin, jota opiskellaan yleensä lukioissa ja yliopistoissa (mm. Kobayashi 2013). Japanilaisen

koulujärjestelmän paineet aiheuttavat sen, että suurin osa ei jaksaa opiskella vieraita kieliä koulun pakollisten oppiaineiden lisäksi, vaikka vieraiden kielten opiskelusta ja monikielisuudesta on tutkimusten perusteella paljon hyötyä (mm. Moate 2016, Fujita 2010, Kobayashi 2013). Saavutetun kielitaidon lisäksi ne auttavat ymmärtämään erilaisia ajattelutapoja ja näkemyksiä. Lisäksi vieraan kielen opiskelu vaikuttaa kokonaisuudessaan positiivisesti yksilön tapaan viestiä (Moate 2016, Fujita 2010). Työvoimapulasta ja ikääntyvästä väestöstä kärsivä Japani voisi kehittyä kilpailukykyisemmäksi, jos useammat japanilaiset puhuisivat useampaa kieltä (mm. Fujita 2010). Kansainvälistyminen on Japanissa tarkoittanut lähinnä englannin ja kiinan kielen korostamista koulutuksessa (mm. Kobayashi 2013). Japanissa toimii kuitenkin useita yksityisiä kielikouluja, jotka tarjoavat aikuisille kielistä kiinnostuneille mahdollisuuden opiskella muitakin vieraita kieliä harrastusmielessä.

Tässä tutkimuksessa on tarkoitus selvittää kontekstuaalisen lähestymistavan avulla, millaiset käsitykset suomen kielestä ja Suomesta mahdollisesti motivoivat opiskelijoita erityisesti Japanissa, jossa opiskelijat ovat maantieteellisesti hyvin kaukana kohdekielisestä yhteisöstä, opiskelemaan suomea vieraana kielenä. Kielikäsitteillä tarkoitetaan uskomuksia ja mielikuvia, jotka liittyvät kieleen. Kielikäsitteitä on tutkittu aikaisemmin vähänlaisesti erityisesti aikuisväestön keskuudessa (Kalaja, Barcelos & Aro 2018). Lisäksi tarkastellaan laajemmin japanilaisten käsitystä Suomesta maana yhteydessä kielikäsitteisiin, mikä mahdollistaa laajemman aiheen kontekstuaalisen tarkastelun – tutkimuksen tuloksista voidaan nähdä, miten käsitykset suomen kielestä ovat kytköksissä luokkahuoneen ulkopuolelle esimerkiksi opiskelijoiden harrastuksiin. Kalaja, Barcelos ja Aro (2018) ovat ilmaisseet tarpeen tutkia lisää sitä, miten opiskelijat käyttävät kieltä luokkahuoneen ulkopuolella esimerkiksi juuri harrastuskontekstissa. Tutkimuksella on käytännöllinen päämäärä: tarjota tietoa, joka olisi hyödyllistä ulkomailla työskenteleville suomi vieraana kielenä -opettajille opetuksen suunnittelun näkökulmasta. Suomen maakuva Japanissa ovat tutkineet Lindblom & Lindblom (2018), Kimanen (2009) ym. Suomi-kuvan selvittäminen on mielenkiintoista myös kotimaisten matkailuyritysten näkökulmasta. Oletettavasti positiivinen maakuva ja maiden välisten suhteiden vakaus vaikuttaa siihen, että Suomeen ja suomen kieleen liitetään positiivisia mielikuvia. Maailmanlaajuisesti Suomen kielen opetusta tarjotaan yli 100 yliopistossa 30 eri maassa. Kaupallisen viennin ohella Suomen kulttuurivienti onkin kohde, jota tulisi koko ajan kehittää, ja suomi vieraana kielenä -opetuksen kehittäminen on yksi sen osa-alueista.

Aasiassa suomea opiskelevat ovat erittäin mielenkiintoinen ryhmä tutkittavaksi edellä jo mainituista syistä. Käsitteitä suomen kielestä ei ole aikaisemmin juuri tutkittu aasialaisessa kontekstissa. Viime aikoina Japanissa on keskitytty suurimmalta osin englannin kielen opetuksen

tutkimukseen, ja japanilaisten tapoja ja motivaatiota opiskella muita vieraita kieliä kuin englantia, tarvitaan lisää. (mm. Kobayashi 2013: 279, Kubota 2002). Englannin kielen korostaminen ja muiden kielten ja kulttuurien rikkauden hyödyntämättä jättäminen aiheuttaa vinouman japanilaisessa koulutuksessa (Kubota 2002). Tämä tutkimus vastaa tarpeeseen tutkia suomen kielen opiskelijoita Aasiassa sekä tutkia vieraan kielen opiskelijoita Japanissa.

Tutkimuskysymyksiä on kolme:

1. Millaisia käsityksiä japanilaisilla opiskelijoilla on suomen kielestä ja sen oppimisesta?
2. Millaisia käsityksiä opiskelijoilla on Suomesta maana?
3. Mikä yhteys näillä käsityksillä on toisiinsa ja opiskelijoiden identiteettiin?

Tutkimukseni on osa soveltavan kielentutkimuksen traditiota, joka on poikkitieteellistä ja yhdistää sekä sosiologian että psykologian käsitteitä kielentutkimuksen käsitteisiin ja teoriaan. Käsitteillä tässä tarkoitan ideoita, uskomuksia ja mielikuvia, jotka opiskelijoilla liittyvät suomen kieleen tai Suomeen maana. Tätä tutkimusta tarkastellessa on otettava huomioon, että kieli-ideologiat eivät kuitenkaan rajaudu vain arvottaviin kommentteihin, vaan yleensä tarkastelemme maailmaa erilaisista näkökulmista ja intresseistä käsin. Erilaiset käsitykset kielestä ja samalla myös sen oppimisesta vaikuttavat siihen, onko kielenopiskelu mielekästä ja miten opiskelijat kokevat kielenopetuksen. Lisäksi erilaisten oppijäkäsitysten selvittäminen hyödyllistä, jotta opettajat voisivat paremmin ottaa ne huomioon opetuksen suunnittelussa. Oletettavasti suomen kieltä jo opiskelevilla on jo positiivinen käsitys Suomesta ja mahdollisesti myös suomen kielestä. Opintojen alkuvaiheessa oleville suomen kielen erilaisuus verrattuna esimerkiksi indoeurooppalaisiin kieliin saattaa tulla yllätyksenä. Niinpä oletan, että useampi vastaaja kertoo suomen kielen myös olevan vaikea. Toisaalta japanin ja suomen kielen jo tiedetyt samankaltaisuudet kuten samanlainen äännejärjestelmä saattavat tehdä suomen kielestä myös helpon tuntuisen.

Tutkimusraportti etenee seuraavanlaisesti: Luvussa 2 esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen ja taustoitan Japanin sosiopoliittista viitekehystä. Luvussa 3 esittelen tutkimuksen aineiston ja käytetyt menetelmät. Luku 4 keskittyy analyysiin, ja se on jaettu alaluvuiksi analyysissä esiin tulleiden teemojen mukaan. Lopuksi luvussa 5 pohdin tutkimuksen tuloksia ja ehdotan mahdollisia aiheita jatkotutkimuksia ajatellen.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tutkimukseni on osa soveltavan kielentutkimuksen traditiota, joka tutkii ihmisyyden ja yhteisön ilmiöitä, jotka liittyvät kieleen. Tässä tutkimuksessa tutkin japanilaisten suomen kielen aikuisopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä ja Suomesta kontekstuaalisen lähestymistavan avulla. Kontekstuaaliset lähestymistavat ymmärtävät käsitysten syntyvän sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja yhteydessä kieleen, koska kieli on yhteydessä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kielikäsitykset ovat näin ollen osa sosiaalustumisprosessia tiettyyn yhteisöön. Ne ovat yhteydessä makrokontekstiin, ideologioihin, valtasuhteisiin ja statuksiin tietyssä yhteiskunnassa ja näin ollen yhteydessä kielenoppimiseen (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225.) Kieli-ideologiat näkyvät käytännössä erilaisina koulutuspoliittisina päätöksinä ja arkisina käytänteinä (Mäntynen ym. 2012). Tutkimukseni yhdistelee kielitieteen, sosiologian ja psykologian käsitteitä. Pysin tarkastelemaan opiskelijoiden kielikäsityksiä suhteessa nykyiseen sosiopoliittiseen kontekstiin sekä Suomen ja Japanin välisiin suhteisiin.

Kielikäsitysten tutkiminen liittyy myös toisen ja vieraan kielen oppimisen tutkimiseen, jossa pohditaan oppilaiden yksilöllisiä eroja. Kielitieteilijät ovat jo pitkään pohtineet, sitä miksi toiset onnistuvat kielenoppimisessa ja toiset eivät. (Kalaja 2011: 117.) Ajatellaan, että oppijat ovat vieraan kielen oppimisessa mukana omine piirteineen, ominaisuuksineen, ymmärryksineen ja tunteineen. Näihin yleensä lasketaan kuuluvaksi myös käsitykset, persoona, asenteet ja motivaatio. Vieraan kielen oppiminen tapahtuu aina jossain kontekstissa, ja siihen liittyy myös identiteetin kehittyminen: toisaalta suomen kielen oppijasta kielen käyttäjäksi, useamman kielen taitajaksi ja uutta kieltä käyttävän yhteisön täysvaltaiseksi tai perifeeriseksi jäseneksi. (Kalaja 2011: 117–118.)

Kielikäsitysten tutkimuksessa on käytetty vaihtelevia teoreettisia lähestymistapoja ja menetelmiä (mm. Barcelos & Kalaja 2011), joita esittelen kappaleen 2.1 alaluvuissa. Lisäksi esittelen lyhyesti vieraan kielen oppimisen tutkimuksen historiaa alaluvussa 2.2. Lopuksi taustoitan Japanin sosiopoliittista tilannetta tämän tutkimuksen kannalta tärkeistä näkökulmista alaluvussa 2.3.

2.1 Käsitusten luonteesta ja niiden tutkimisesta

Laajassa merkityksessään oppijäkäsitykset viittaavat käsityksiin, uskomuksiin, ideoihin ja mielipiteisiin, joita oppijoilla on sekä kohdekielestä että sen oppimisesta ja opettamisesta. (Kalaja, Barcelos & Aro 2018: 222). Ne ovat metakognitiivista tietoa, jota tarvitaan opiskelun itsesäätelyyn, muun muassa opiskelun suunnitteluun ja arviointiin (esim. Wenden 1998). Erilaisten käsitysten voidaan katsoa

syntyneen vuorovaikutuksessa ihmisten välillä. Näin on syntynyt kaikki mentaalinen tieto. (Dufva 1994: 33.) Käsitteissä on pysyvä puolensa, joka tarkoittaa niitä kokemuksia ja tunteita, jotka ovat jo tallentuneet muistiin, sekä tilanteinen puolensa, jolla tarkoitetaan käsityksen muodostumista erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. (Dufva 1994). Käsitteet ovat sekä yksilökohtaisia että kulttuurisesti muovautuneita, näin ollen voidaan olettaa, että esimerkiksi tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteena olevien japanilaisten käsitykset ovat osaltaan sidottuja heidän omiin yksilöllisiin kokemuksiinsa, mutta myös japanilaiseen kulttuuriin. Opiskelijan käsitykset kielestä ja sen oppimisesta ovat osa opiskelijan yksilöllisiä eroja samoin kuin esimerkiksi persoonallisuus, temperamentti, lahjakkuus, motivaatio ja itsetunto – ihmisillä on siis hyvin erilaisia käsityksiä siitä, mitä kieli on ja miten sitä opitaan. (Dörnyei & Ryan 2015). Yksilön tiedot, taidot ja asenteet ovat osa yksilön kielenopiskelunvalmiuksia (Eurooppalainen viitekehys 2003). Vaikkakin osa opiskelijoiden yksilöllisistä eroista ovat pysyviä, joihinkin voidaan vaikuttaa pedagogisesti opetuksen avulla. (Pietilä 2014: 66). Juuri kielikäsitysten ajatellaan olevan ovat muutettavissa opetuksen avulla (Kulju 2016: 141), minkä vuoksi opiskelijoiden vallitsevien kielikäsitysten tutkiminen on hedelmällistä.

Kielenoppijoiden käsityksiä toisen ja vieraan kielen oppimisesta on tutkittu 1980-luvulta lähtien, ensimmäisinä muun muassa Horwitz (1985) ja Wenden (1986). Käsitteitä on tutkittu useiden eri termien alla, eikä termistö ole aina kovinkaan yhtenäistä. Tutkimuksen lähestymistapa määrittää, mitä termiä tutkimuksessa käytetään. Samoin näiden termien määrittely itsessään vaikuttaa siihen, miten niitä tutkitaan. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 222.) Ensimmäisistä tutkimuksista lähtien käsitykset ovat olleet jatkuvan kiinnostuksen kohteena soveltavan kielitieteen alalla. Myöhemmin kielenoppijoiden käsityksiä ovat tutkineet mm. Kalaja & Barcelos (2003) ja Aro (2012). Kielikäsityksiä on tutkittu sekä opettajien että oppilaiden näkökulmasta. Kielikäsitykset voivat joko helpottaa kielenoppimista tai vaikuttaa oppimiseen kielteisesti (esim. Alanen 2003).

Kielikäsitysten tutkiminen on osaltaan asennetutkimusta. Perinteisesti kielitieteellinen asennetutkimus on nojannut mentalistiseen asenteen määritelmään. Ajatellaan, että asenteet rakentuvat kolmesta komponentista: kognitiivisesta, affektiivisesta ja konatiivisesta. Kognitiivinen komponentti tarkoittaa tietoa, käsityksiä tai uskomuksia esimerkiksi jostakin kielimuodosta. Se on myös kielteisten tai myönteisten reaktioiden edellytys. Kielelliset asenteet ovat yleensä sosiaalista alkuperää, ja esimerkiksi jonkin kielen arvostus liittyy yleensä sen korkeaan yhteiskunnalliseen asemaan tai valtaan. Asenteiden sosiaalinen alkuperä tulee esille myös silloin, kun jotakin kieltä arvotetaan esteettisin tai rakenteellisin perustein tai sen arvioidaan olevan muita loogisempi. Asennetta voidaan tarkastella myös funktioiden perusteella. Ihminen pyrkii hyödyntämään asenteita välineellisesti ja ne auttavat

ymmärtävään ympärillä olevaa maailmaa. Lisäksi ne kuuluvat affektiiviseen minäkuvaan ja identiteettiin. (Gustafsson 2005: 107.)

Viime aikoina erityisesti kieli-ideologioita on tutkittu myös Suomessa suomen kielen saralla kansanlingvistiikan alalla. Kansanlingvistiikka saapui Suomeen Yhdysvalloista 2000-luvun alussa. Kansanlingvistiikan juuret ovat Hollannissa, 1800-luvun alun murteentutkimuksessa. Kansanlingvistiikan puitteissa on tutkittu, millaisia murteita tai alueellisia kielimuotoja tavalliset kielenkäyttäjät hahmottavat kieliympäristöstään, millä tavalla he asemoivat erilaisia puhetapoja joko maantieteellisesti tai sosiaalisesti ja millaisia kielenpiirteitä eri alueisiin assosioidaan. Suomessa eniten tutkimusta on kirjoitettu siitä, miten suomalaiset suhtautuvat erilaisiin suomen kielen murteisiin (mm. Piippo, Vaattovaara & Voutilainen 2016) ja esimerkiksi Helsingin puhekieleen (mm. Halonen & Vaattovaara 2017). Lisäksi on tutkittu opettajien kielikäsitteitä sekä lasten ja nuorten käsityksiä vieraista kielistä, kuten englannista. (esim. Suuriniemi 2019; Alanen 2003; Vaattovaara 2016). Lisäksi on tutkittu seksuaali-identiteettiin liitettyjä puhetapoja (mm. Surkka 2022).

Suomi toisena ja vieraana kielenä -opiskelijoiden käsityksiä kielestä on tutkittu jonkin verran. Esimerkiksi Kulju (2016) on tutkinut maahanmuuttajaopiskelijoiden kommunikointihalukkuutta ja käsityksiä suomesta opiskelukielenä ammatillisessa koulutuksessa. Tutkimuksessaan Kulju (2016) keskittyy yksilön ja sosiaalisen ympäristön vuorovaikutussuhteeseen. Kuljun (2016) tutkimus osoittaa, että vaikka käsitykset ja kommunikointihalukkuus liittyvät kielenkäyttäjien yksilöllisiin eroihin, sosiaalisella ympäristöllä on tärkeä merkitys niiden kehityksessä. Samoin Korhonen (2012) ja Ahonen (2019) ovat tutkineet maahanmuuttajaopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä. Scotson (2020) on tutkinut käsitysten, tunteiden ja toimijuuden yhteyttä korkeakoulutetuilla suomenopiskelijoilla. (Scotson 2020; Niemelä 2020; Honko 2018).

Japanin kontekstissa kieli-ideologioita ja käsityksiä on tutkittu lähinnä englannin kielen oppimisen ja opettamisen näkökulmasta (esim. Kubota 1998; Nakamura 1989, 1991; Koike ym. 1995; Tanaka & Ellis 2004; Kojima 2009; Ryan & Mercer 2012). Japanilaisten kieliasenteita on tutkinut Kojima (2009), Abe (2004) ja Kobayashi (2013). Japanissa on etsitty etenkin syitä kansalaisten heikkoon englannin kielen taitoon koulutuksen investoinneista huolimatta. Tutkimusten mukaan japanilaiset opiskelijat hallitsevat hyvin kieliopin, mutta haasteita esiintyy erityisesti puhumisessa. Kojiman (2009: 12) mukaan vaikeuttavina tekijöinä saattavat olla juuri kielikäsitteet. Esimerkiksi formaali kielikäsitte, joka korostaa kieliopin hallintaa, saattaa vaikuttaa esimerkiksi kielenoppimisen strategioihin ja näin kielenoppimisen prosessiin ja motivaatioon.

Käsityksillä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan mielikuvia ja uskomuksia, jotka opiskelijoilla liittyvät suomen kieleen ja Suomeen. Koska tutkimuksella on käytännöllinen päämäärä, on tarkoitus,

että näiden uskomusten ja mielikuvien selvittämisen perusteella saataisiin lisää tietoa siitä, mikä Suomessa ja suomen kielessä vetoaa japanilaisiin. Koska erilaiset käsitykset kielestä ja sen oppimisesta vaikuttavat myös siihen, onko kielenopiskelu mielekästä ja miten opiskelijat kokevat kielenopetuksen, on tämä mielenkiintoista opetuksen suunnittelun kannalta. Lisäksi on mielenkiintoista saada tietää, ovatko japanilaisten käsitykset suomen kielestä samanlaisia kuin muissa tutkimuksissa esiin tulleet, jo käytetyt tavat puhua kielestä (mm. Kalajan tulkintarepertoaareista luvussa 2.1.3).

Esittelen oppijäkäsitysten tutkimisen tieteellistä kenttää laajemmin alaluvuissa 2.1.1–3.

2.1.1 Perinteiset lähestymistavat

Perinteisessä oppijäkäsitysten tutkimuksessa on keskitytty siihen, mitä käsityksiä opiskelijoilla on. Sittenkin fokus on siirtynyt siihen, miten käsitykset muotoutuvat ja vaihtelevat eri konteksteissa. Käsitysten tutkimisen keskiössä oli pitkään halu ymmärtää sitä, mikä tekee hyvän kielenoppijan. Tutkimuksissa käytettiin yleisesti BALLI (Beliefs About Language Learning Inventory) -nimistä kyselyä, jonka oli tarkoitus selvittää opiskelijoiden odotuksia ja kielenoppimisen strategioita). Jos opiskelijoilla oli oppimiskäsityksiä, jotka saattoivat haitata oppimista, opettajan oli tarkoitus tuoda ne opiskelijoiden tietoisuuteen. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 223.)

Vaikka BALLI-kyselyä on käytetty laajasti, sitä on myös kritisoitu siitä, että se on lähestynyt aihetta etic-tasolta eli termein, jotka ulkopuolinen havainnoija ymmärtää. Lisäksi sitä on kritisoitu metodologisista syistä, esimerkiksi siitä, että vastaajat ovat saattaneet ymmärtää kyselyn kysymykset eri tavoin. Kriitikoiden mukaan kyselyä käyttävät tutkimukset ovat unohtaneet sen kontekstin, jossa käsitykset syntyvät eli perinteisessä ajattelussa käsitysten ajatellaan olevan oppijan mielessä ilman kontekstia. Emic- ja etic-tasot ovat kulttuuritieteissä kaksi erilaista tapaa jäsentää tietoa ihmisten käyttäytymisestä. Etic-taso on tutkijan abstraktio emic-tasosta. Emic-tasolla tarkoitetaan tietyn kulttuurin edustajan itsensä tapaa puhua kulttuurinsa käytänteistä. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 224.)

2.1.2 Kontekstuaaliset lähestymistavat

Kontekstuaaliset lähestymistavat käsitysten tutkimiseen syntyivät protestina perinteisille lähestymistavoille. Kontekstuaalinen lähestymistapa näkee käsitykset osana opiskelijoiden kontekstia eli ympäristöä, ja ne tutkivat käsityksiä emic-tasolta. Näin ollen ne ovat tutkineet opiskelijoiden käsityksiä opiskelijoiden itsensä subjektiivisesta näkökulmasta, antaen erityisesti merkityksiä opiskelijoiden omille tulkinnoille. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 224.) Kontekstuaalisiin lähestymistapoihin

voidaan lukea diskursiivinen, dialoginen, sosiokulttuurinen ja ekologinen lähestymistapa. Diskursiivinen lähestymistapa katsoo käsitykset diskursiivisesti syntyneinä ja tilanteisina, jolloin ne eivät vain ”ole olemassa” oppijoiden mielissä. Tällöin niitä voidaan tarkastella vain epäsuoria menetelmiä hyväksikäyttäen. Diskursiivisten lähestymistavan avulla ei voida tehdä päätelmiä käsitysten vaikutuksesta varsinaisiin tekoihin, vaan fokus on vain diskurssissa. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225.) Diskursiivista tutkimusta on tehnyt esimerkiksi Kalaja (2016).

Dialoginen lähestymistapa käsitysten tutkimiseen perustaa ajatuksensa Bahtinin ajatuksiin. Dialoginen lähestymistapa kiinnittää katseensa yksilöön, ja kuten diskursiivisessa lähestymistavassa, fokus on joko puhutussa tai kirjoitetussa diskurssissa. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225.) Dialoginen lähestymistapa ymmärtää käsitykset jaettuina, sekä sosiaalisina että henkilökohtaisina, institutionaalisina ja moniäänisinä (esim. Dufva 2003). Käsitykset sisältävät sekä rationaalisia että emotionaalisia elementtejä. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225.) Sosiokulttuuriset lähestymistavat ovat eniten käytettyjä, ja ne pohjaavat ajatuksensa Vygotskin (1978) ideoihin. Sosiokulttuurisesta lähestymistavasta katsottuna käsitykset syntyvät ja välittyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Käsityksiä sosiokulttuurisesta lähestymistavasta on tutkinut esimerkiksi Alanen (2003). Ekologinen lähestymistapa tarkastelee käsitysten kompleksisuutta (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225).

Pähkinänkuoressa kontekstuaaliset lähestymistavat ymmärtävät käsitysten syntyvän sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, ja yhteydessä kieleen, koska kieli on yhteydessä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kielikäsitykset ovat näin ollen osa sosiaalistumisprosessia tiettyyn yhteisöön. Ne ovat yhteydessä makrokontekstiin, ideologioihin, valtasuhteisiin ja statuksiin tietyssä yhteiskunnassa ja näin ollen yhteydessä kielenoppimiseen. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 225.)

2.1.3 Viimeaikaiset tutkimukset

Viimeaikaiset käsitysten tutkimukset ovat keskittyneet kontekstuaalisiin lähestymistapoihin, erityisesti sosiokulttuuriseen, dialogiseen, affektiiviseen ja kompleksiseen/ekologiseen lähestymistapaan. Diskursiivinen lähestymistapa on ottanut omakseen identiteetin käsitteen käsitysten tutkimuksessa. (Barcelos, Kalaja & Aro 2018: 226). Kalajan (2016) tutkimuksessa tutkittiin yliopistossa englantia pääaineenaan opiskelevia suomalaisia yliopisto-opiskelijoita opintojen alussa ja viisi vuotta ensimmäisen tutkimuksen jälkeen. Aikaisemmin käsitysten ja toiminnan yhteys tai seuraussuhde on nähty suoraviivaisena, mutta uusimpien tutkimusten mukaan tämä suhde ei ole yhtä suoraviivainen kuin aikaisemmin on ajateltu. Sosiokulttuurisen teorian ja dialogismin näkökulmasta tutkimusta on tehnyt esimerkiksi Alanen (2003) ja Dufva (2003). Samoin Aro (2009) tutki englantia opiskelevien lasten

kielikäsityksiä heidän ollessaan 7–11-vuotiaita ja 15 vuotta ensimmäisen tutkimuksen jälkeen. Aro tutki käsityksiä ja nuorten opiskelijoiden toimijuutta.

Kalajan (2016) tutkimuksessa löytyi neljä erilaista tulkintarepertoaaria eli jo käytettyä tapaa puhua tutkimuksen kohteena olevista kielistä: tunteellisuus, esteettisyys, elinvoimaisuus ja haasteellisuus. Kalajan mukaan tunteellisuuden repertoaarissa kieli saatetaan tuntea joko läheiseksi tai kaukaiseksi. Esteettisyydestä puhuttaessa kieltä saatetaan kuvailla kauniiksi tai rikkaaksi, toisena ääripäänä taas rumaksi ja köyhäksi. Elinvoimaisuuden repertoaarissa korostuvat ajatukset kielen globaaliudesta tai sen paikallisuudesta. Haasteellisuudesta puhuttaessa taas kieltä kuvaillaan joko vaikeaksi tai helpoksi.

Viime aikoina kielikäsitusten tutkiminen on läpikäynyt myös affektiivisen käänteen. Esimerkiksi Scotson (2020) on tutkinut suomen kielen oppimiseen liittyvien tunteiden, käsitysten ja toimijuuden välistä yhteyttä. Aikaisemmin tutkimusta aiheesta ovat tehneet Dufva (2003) ja Aragão (2011). Ajatellaan, että kielikäsityksillä on affektiivinen ja emotionaalinen ulottuvuus. Kielenoppimiseen liitetyt tunteet voivat vahvistaa ja/tai heikentää kielikäsitä, tai johtaa siihen, että vain tiettyihin kielikäsitysiin kiinnitetään huomiota. (Kalaja, Barcelos & Aro 2018: 229–232). Viime vuosina toisen kielen oppimiskäsityksiin keskittyneet tutkimukset ovat pyrkineet kumoamaan väitteitä esimerkiksi siitä, että käsityksillä olisi pelkkä kognitiivinen ulottuvuus. Esimerkiksi Scotson (2020) on tutkinut käsitysten emotionaalista ulottuvuutta. Scotsonin (2020) ja Barcelosin (2015) mukaan käsitysten emotionaalinen ulottuvuus näkyy esimerkiksi siinä, kuinka kiintynyt opiskelija on tiettyihin käsityksiin, ja miten nämä käsitykset ovat vuorovaikutuksessa tunteiden kanssa. Scotsonin (2020: 112) mukaan käsitykset ovat osa tunteita. Ne muodostavat käsityksiä ja ylläpitävät tunteita. Ne ovat kokonaisvaltaisesti mukana emotionaalisisessa kokemuksessa ja muodostavat jonkin tapahtuman merkitykselliseksi.

Lisäksi tutkimukset ovat pyrkineet kumoamaan sen, että käsitysten ja tekojen välillä olisi yksinkertainen syy-seuraussuhde samoin kuin yksilöllisten oppimiseen vaikuttavien erojen välillä kuten motivaatio, oppimisstrategiat ja tyyli, epävarmuus ja opiskelijan persoona. Lisäksi on pyritty kumoamaan sitä ymmärrystä, että oppijakäsitykset olisivat staattinen ja muuttumaton järjestelmä oppijan mielessä. Nykyään ajatellaan, että tämä systeemi on hyvin dynaaminen ja tilanteisesti muuttuva. Esimerkiksi Aron (2009) tutkimuksessa lapset muodostivat käsityksiä samalla kun vastasivat tutkijan kysymyksiin. Esimerkiksi ensiksi he sanoivat vastaukseen ”joo” ja sitten ”ei” hetken mietittyään tai miettiessään, miten tutkija haluaa hänen vastaavan. Ajatellaan, että vuorovaikutuksessa ihminen huomaa uusia näkökulmia ja saattaa päätyä vastauksessaan äärimmäisyydestä toiseen. (Aro 2009; Dufva 1996: 45–56; 1995: 32).

2.2 Vieraan kielen oppiminen ja motivaatio

Tässä kappaleessa taustoitetaan kielen oppimisen ja motivaation teoreettista taustaa sekä esittelen vieraan kielen oppimisen tutkimusta Suomessa ja Japanissa.

Tutkimusten mukaan ihmisillä on perustavanlaatuinen sisäinen halu oppia ja ymmärtää sekä itseään että ympäröivää maailmaa (esim. Dörnyei & Ushioda 2011: 50). Vieraan kielen oppiminen tyydyttää tätä yhtä ihmisen perustarvetta yhtenä sen ilmenemismuotona (Dörnyei & Ushioda 2011: 50). Vieraan kielen oppiminen tapahtuu ympäristössä, jossa kyseessä oleva kieli ei ole arkisen vuorovaikutuksen väline, esimerkiksi Suomessa opiskellaan ranskaa vieraana kielenä. Japanissa suomen kieli on vieras kieli, sillä sen käyttömahdollisuudet jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa ovat Japanissa hyvin rajalliset. Verrattuna esimerkiksi toisena kielenä- eli S2-oppijaan, joka oppii kieltä kohdekielisessä ympäristössä, ja jolla on käytössään monia motivaationaalisia ja tiedollisia etuja, vieraan kielen oppija on heikommassa asemassa. Usein vieraan kielen oppijat joutuvat tekemään töitä löytääkseen kohdekielistä stimulaatiota ja syötettä.

Dörnyei ja Ottó (1998) määrittelevät vieraan kielen oppimismotivaation yksilössä olevaksi dynaamisesti muuttuvaksi ja kasaantuvaksi tahdoksi, joka laittaa alulle ja koordinoi kognitiivisia motorisia prosesseja, joissa alkuperäiset halut toiminnallistuvat ja jotka tulevat esiin toiminnassa. Motivaatio on yksi yksilöiden välisiä eroja oppimisessa aiheuttava tekijä, ja eri yksilöiden motivaationaalisia eroja on tutkittu jo pitkään (Pietilä 2014: 49). Viime vuosina on kiinnitetty myös huomiota siihen, että kielenoppijan sekä kieliympäristön asenteet ja kieli-ideologiat vaikuttavat osaltaan siihen, onko kielenoppiminen mielekästä ja motivoivaa (Ushioda 2012: 59; Piippo, Vaattovaara & Voutilainen 2016: 234).

Vieraan kielen oppimisen motivaatiotutkimusta Japanin kontekstissa on tehnyt esimerkiksi McEown, Sawaki & Harada (2017) ja Abe (2004). McEown ym. (2017) tutkivat esimerkiksi sitä, miten englannin kielen voimakas asema japanissa vaikutti japanilaisopiskelijoiden halukkuuteen opiskella muita vieraita kieliä. Tutkimuksessa tarkasteltiin identiteettiin liittyviä motivaatiotekijöitä sosiopoliittisesta näkökulmasta. McEown ym. tutkimuksessa (2017) huomattiin, että useat sosiopoliittiset tekijät vaikuttavat opiskelijoiden identiteettiin ja näin ollen ne ennustavat esimerkiksi asennetta ja ponnistuksia, joita opiskelija on mahdollinen tekemään kielenopiskelunsa eteen.

Suomalaisia, jotka haluavat oppia japania, on Suomessa tutkinut Takala (2015). Takalan mukaan suomalaisten japaninopiskelumotivaatiota lisäävät positiiviset tunteet kohdekielen

puhujayhteisöä kohtaan ja into päästä kanssakäymiseen kohdekielen puhujien kanssa. Takalan tutkimuksen mukaan kielivalinta oli monelle tutkimuksen kohteena olevalle opiskelijalle myös identiteettikysymys; suomalaisille yliopisto-opiskelijoille japanin kieli vaikuttaa erilaiselta verrattuna muihin tarjolla oleviin kieliin, se ruokkii opiskelijoiden uteliaisuutta ja opiskelun aloittaminen vaatii oma-aloitteisuutta. (Takala 2015.) Monet pitivät japanin kielen opiskelua myös hyödyllisenä sen vuoksi, että tulevaisuuden haaveissa oli ura Japanissa tai ammatilliset yhteydet Japaniin tai japanilaisiin.

Eri kielet kiinnostavat oppijoita eri tavoin ja eri syistä. Näin ollen kieliin liittyviä asenteita ei voi niputtaa yksioikosiin kategorioihin. Kiinan kieltä yritetään nykyään markkinoida Suomessa työelämän hyödyllisyyteen vedoten, mutta siitä huolimatta kiinnostus japanin kieleen on suurta. Affektiiviset asenteet kuten kielen koettu mielenkiintoisuus ja sen osaamisen myötä avautuva japanilainen kulttuuri, vaikuttavat japanin kielen suosioon. Kieltenopiskelu kiinnostaa, jos siitä koetaan olevan henkilökohtaista hyötyä. (Länsisalmi 2019: 232–233.) Aiemmissä tutkimuksissa suomalaisten poikien kielivalintaa ovat tutkimusten mukaan ohjanneet hyötynäkökulma, affektiiviset tekijät kuten kielen kauneuden on taas huomattu vaikuttavan tyttöjen kielivalintaan (Kielivalinnan perusteet 34–36). Näissä tutkimuksissa on kuitenkin yleensä tutkittu eurooppalaisia kieliä. Länsisalmi (2019) pohtii, että japanin kielessä nimenomaan haastava kirjoitusjärjestelmä on eräs kielen kiinnostavuuden perusta.

Nykyaikaisessa monikulttuurisessa maailmassa on mahdollista liikkua yli maa- ja kulttuurirajojen, joten on vältettävä tiettyjen ”motivaatiopiirteiden” leimaamista tietyn kulttuurisen ihmisryhmän omaksi. Tällaista leimaamista on erityisesti vältettävä, kun jaotellaan ihmisiä laajoilla käsitteillä, kuten esimerkiksi ”itäaasialaiset”, tai länsimaalaiset vs. itä, tai individualismi vs. kollektivismi. Tällaisissa luokitteluisuissa unohdetaan se variaatio, jota esiintyy kulttuurialueiden sisällä (Holliday 1999; Dörnyei & Ushioda 2011). Nykyaikana kulttuuristen identiteettien ja rajojen määrittäminen on aikaisempaa hankalampaa (Pavlenko 2002; Dörnyei & Ushioda 2011). Käytännön kielenopetuksessa tärkeää on, miten eri kulttuureissa kommunikoidaan. Kielellisessä viestinnässä lähettäjä ja vastaanottaja ovat yleensä eri kulttuurin edustajia. Vieraan kielen opetuksessa vaarana on, että kohdekielistä kulttuurista annetaan yksinkertaistava tai että kulttuurin piirteitä opetetaan irrallaan kielestä. Kieltä olisi opittava kulttuurikontekstissa. On muistettava, että vaikka kielet ja kulttuurit ovat erilaisia, ne eivät ole eriarvoisia (Pietilä & Lintunen 2014.)

Tässä tutkimuksessa motivaatiota ei pyritä tutkimaan, mutta siihen vaikuttavia käsityksiä. Näiden käsitysten kuvaaminen ja avaaminen tässä erityisessä kontekstissa lisää tietoa suomen kielestä ja kielenoppimisesta. Tässä tutkimuksessa japanilaiset suomen kielen opiskelijat oppivat suomea

juuri vieraana kielenä, mikä asettaa monia haasteita esimerkiksi sille, kuinka paljon suomenkielistä syötettä he kuulevat ja kuinka paljon heillä on kontakteja suomenpuhujiin.

2.3 Japanin sosiopoliittinen konteksti

Vaikkakin suurin osa japanilaisista puhuu äidinkielenään japania, ei Japani todellisuudessa ole etnisesti ja kielellisesti niin homogeeninen kuin perinteisesti on ajateltu (Kubota 2002). Japanissa on aina asunut etnisiä vähemmistöjä kuten ainu-kansa pohjoisessa ja okinawalaiset etelässä. Ainut ja okinawalaiset puhuvat omia kieliään. Japanin miehityksen loputtua toisen maailmansodan lopussa Japaniin jäi asumaan monia kiinalaisia ja korealaisia. Monet korealaiset, jotka myöhemmin saivat Japanin kansalaisuuden, eivät näy missään tilastoissa. Kansainvälistymiskehitys toi erityisesti 1980-luvulla ulkomaalaisia työntekijöitä ja opiskelijoita Japaniin. Suurin osa Japaniin saapuvista kansalaisuuksista tulee muualta Aasiasta ja Etelä-Amerikasta, kolmanneksi eniten Pohjois-Amerikan mantereelta ja neljänneksi Euroopasta (Kubota 2002). Ulkomaan kansalaisuuksittain eniten Japanissa asuu kiinalaisia, korealaisia ja brasilialaisia. Tutkimusten mukaan japanilaiset itse uskovat vahvasti Japanin yksikielisyyteen. Monille japanilaisuus tarkoittaa juuri japanin kielen puhumista. (Backhaus 2008: 111; Kela 2021).

Kansainvälistymisen (japaniksi *'kokusaikaika'*) diskurssi nousi vallitsevaksi Japanissa 1980-luvulla, kun ulkomaalaisväestön lisääntyessä tarvittiin ymmärrystä eri kulttuureista ja haluttiin vastata kansainvälisiin vaatimuksiin. Japanin kansainvälistymisdiskurssia on kritisoitu siitä, että se keskittyy lähinnä länsimaiden, erityisesti USA:n ihannoituihin ja pyrkii välittämään nationalistisia arvoja koulutuksen kustannuksella. (Kubota 2002.) Japanin talouden kasvaessa 1980-luvulla länsimaat kritisoivat Japania epätasapainosta kaupankäynnissä, ja Japanin täytyi osaksi assimiloitua länsimaalaiseen yhteisöön välttääkseen konflikteja. Tämä sopeutuminen oli käytännössä välttämätöntä Yhdysvaltojen miehityksen aikana toisen maailmansodan jälkeen. Se ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että Japani olisi täysin sulautunut länsimaihin. Vastareaktiona oli pyrkimys säilyttää japanilainen identiteetti ja välittää erityisiä 'japanilaisia' näkökulmia muulle maailmalle. Tällainen diskurssi näkyi esimerkiksi japanilaisille ekspatriateille ja turisteille kirjoitetuissa manuaaleissa, joissa korostetaan japanilaisten ihmisten ja japanilaisen kulttuurin erityisyyttä. (Kubota 2002.) Tärkeää oli löytää yhtenäinen 'japanilaisuus' länsimaalaistumisen keskellä sen sijaan, että olisi keskitytty paikalliseen etniseen ja kielelliseen moninaisuuteen.

Suomen ja Japanin suhteet alkoivat virallisesti, kun Japani tunnusti Suomen valtion 23. toukokuuta 1919. Diplomaattisuhteet solmittiin 6. syyskuuta 1919 ja myöhemmin uudestaan 8. maaliskuuta 1957. Pitkän maantieteellisen etäisyyden takia kanssakäyminen maiden välillä oli 1970-luvun loppupuolelle saakka melko vähäistä. (Finlandabroad.fi.) Historialliset lähteet kuitenkin osoittavat, että Suomi on ollut kiinnostava japanilaisille, koska Suomi on sijainnut lähellä Neuvostoliittoa. Aktiivinen kausi Suomen ja Japanin suhteissa alkoi, kun suora lentoyhteys Helsingin ja Tokion välillä avattiin 1983. (Finlandabroad.fi.) Japanin ja Suomen kulttuurivaihtosopimus on mahdollistanut sen, että Suomen ja Japanin suhteet ovat kehittyneet kaupan, kulttuurin ja tiedeyhteistyön saralla. Japanista katsottuna Suomi on ollut portti Euroopan markkinoille. Nykyään yhä useammasta japanilaisesta kaupungista on suorat lentoyhteydet Suomeen, minkä vuoksi japanilaiset lentävät usein Suomen kautta myös muualle Eurooppaan. Suomen Tokion suurlähetystön sivuilla Suomen ja Japanin suhdetta kuvataan ”lämpimäksi”. Japanin ja Suomen väliset hyvät suhteet voidaan nähdä olevan pitkäaikaisten ponnistelujen tulosta (Finlandabroad.fi.) Molemmat sekä Suomi ja Japani kamppailevat syntyvyyden laskun sekä väestön ikääntymisen haasteiden kanssa. Maat voivat kuitenkin ottaa oppia toisiltaan. Esimerkiksi suomalainen neuvolasysteemi on nostanut suosiotaan Japanissa, jopa niin, että neuvola-sana on lainattu japanin kieleen. (Hayakawa 2019: 255). Suomessa taas japanilaisen ruoan ja populaarikulttuurin suosio on viime aikoina ollut kovassa nousussa.

Myös Suomen ja Japanin kulttuuriset suhteet ovat vahvat. Japanissa sijaitsee yli 20 Japani-Suomi ystävyysyhdistystä sekä Suomen Japanin instituutti, jonka tarkoituksena on edistää kulttuurin, tieteen ja talouden tuntemusta Suomen ja Japanin välillä. Lisäksi Tokiossa sijaitsee virallinen Suomi-koulu, joka tarjoaa täydentävää kielen ja kulttuurin opetusta 3–18-vuotiaille. Japanissa erilaiset instituutiot järjestävät Suomeen liittyviä tapahtumia. Suomen suurlähetystö Japanissa on järjestänyt vuosittain esimerkiksi Finland Fair -nimisen tapahtuman, jonka tarkoitus on tuoda suomalaista elämäntyyliä ja kulttuuria japanilaisten tietoisuuteen. Nagoyassa on myös järjestetty pohjoismaista elämäntyyliä ja designia markkinoiva Nordic Fair jo 16 vuotta, jonka järjestämiseen on osallistunut myös Business Finland.

2.3.1 Vieraiden kielten opetus ja oppiminen Japanissa

Esittelen tässä lyhyesti vieraiden kielten opetusta Japanissa. Lisäksi esittelen englannin kielen opetusta ja sen tutkimusta, sillä sen osalta vieraan kielen opetuksen tutkimusta on tehty Japanissa eniten.

Vieraiden kielten opiskelun avulla japanilaiset ovat omaksuneet uusia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia vaikutteita 500-luvulta alkaen. Japani on saanut ideologisia ja yhteiskunnallisia vaikutteita naapurista Kiinasta – muun muassa buddhalaisuus ja kungfutselaisuus tulivat Japaniin Kiinasta. Japanilaiset opivat Kiinassa esimerkiksi lääketiedettä ja heidän oli opiskeltava kiinaa, jotta tiiviitä suhteita voitiin ylläpitää. (Kela 2021: 35; Fält 2002). Kun Japani sulkeutui ulkomailta vuosina 1633–1853, vieraiden kielten oppiminen jäi vähemmälle. Hollannin kielen avulla opiskeltiin kuitenkin myös tuona aikana länsimaalaista lääketiedettä, kielitiedettä ja maantiedettä (Kela 2021; Fält 2002: 95–97, 115–119.) Tällä hetkellä Japanissa vieraiden kielten opetuksessa selkeä valtakieli on englanti (Länsisalmi 2019). Englannin kielen ylivaltaa kieltenopetuksessa ja Japanin ”kansainvälistymispolitiikkaa” on kritisoitu (esim. Kubota 2002) siitä, että vierailta kielillä tarkoitetaan Japanissa lähinnä englantia ja näin ollen ”kansainvälistyminen” tapahtuu muiden kielten kustannuksella. Ministeriötasolla keskitytään englannin kielen opettamisen kehittämiseen ja arviointiin, eivätkä muut kielet saa suunnitelmissa juurikaan sijaa (Länsisalmi 2019). Kuten Kobayashi (2013) huomauttaa, vieraiden kielten osalta myös tutkimus painottuu lähinnä vain englanttiin.

Japanissa on ollut englannin kielen opetusta jo 1600-luvulta lähtien, jolloin japanilaiset olivat ensimmäistä kertaa yhteydessä eurooppalaisiin. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu (esim. Abe 2004: 119), että japanilaiset eivät opiskele englannin kieltä vain, jotta he itse asiassa sitä oppisivat, vaan myös osoittaakseen omaa älykkyyttään. Itse asiassa japanilaisten vieraan kielen opetuksessa vallitsi pitkään traditio, jossa kommunikatiivisuus ei ollut päämäärä, vaan pikemminkin itsensä kehittäminen. Vieraan kielen osaamisen voitiin katsoa jopa vastaavan hyvästä yliopistosta valmistumista eli sitä käytettiin myös osoittamaan sosiaalista luokkaa tai statusta. Sitä voidaan jopa pitää samanlaisena harrastuksena kuin latinan opiskelua nyky-Euroopassa. (Abe 2004: 119.) Japanilaiset eivät Aben mukaan mieti niinkään opiskelunsa päämääriä, vaan he pitävät tärkeänä itse opiskeluprosessia. Viime vuosina vieraskielisten osuus Japanin väestöstä on lisääntynyt, minkä vuoksi vieraiden kielten opetus, jossa päämääränä on kommunikatiivisuus, on myös lisääntynyt. Tämä näkyy myös esimerkiksi siinä, että kun aikaisemmin keskityttiin ainoastaan kirjoittamiseen ja lukemiseen, viime aikoina on keskitytty myös puhumiseen. Esimerkiksi Japanin televisiossa on ollut enenevässä määrin tarjolla vierailta kielillä keskusteluun liittyviä ohjelmia. Englannin kielen suosiota esimerkiksi kouluissa selittää se, että englantia tarvitaan yliopiston pääsykokeissa Japanissa. (Abe 2004: 119–120.)

2.3.2 Suomen kieli Japanissa ja muu kieliympäristö

Japanissa ei ole laissa määrättyä virallista kieltä, mutta japanin kielen voidaan katsoa olevan japanilaisen yhteiskunnan kieli eli virallisen kielen asemassa koulutuksen, median, lainsäädännön ja hallinnon kieli sekä arkisen vuorovaikutuksen kieli. Se on muodostunut sellaiseksi ilman erillisen standardin tai asetuksen tekoa. Japania opetetaan kouluissa ”maan kielenä” *'kokugo'*. Japanin kielen aseman vakiintumiseen ovat vaikuttaneet erilaiset vaiheet, mutta merkittävimmin Meiji-kauden standardikielen yhtenäistäminen. Termiä *'nihongo'* käytetään japanista, jota ulkomaalaiset opiskelevat toisena kielenä Japanissa ja vieraana kielenä Japanin rajojen ulkopuolella. (Kela 2021; Länsisalmi 2018.)

Tilastoitujen kansalaisuuksien perusteella puhutuimmat vieraat kielet Japanissa ovat kiina, korea, tagalog, vietnam ja nepali. Ulkomaalaisväestön osuus on Japanissa noin 4 prosenttia. Ulkomaalaisväestön ennustetaan tuplaantuvan vuoteen 2030 mennessä (Kubota 2002).

Pohjoismainen elämäntapa kiinnostaa japanilaisia nuoria ja joistakin suomalaisista menestystarinoista kuten hyvästä neuvolasysteemistä on otettu oppia myös Japanissa. Japanin kieleen on lainautunut esimerkiksi *'neuvola'* tai japanilaisittain *'neubora'*-sana (STT Info 2018). Pikkuhiljaa kiinnostus myös suomen kieltä kohtaan on näkynyt esimerkiksi suomen kielen opetukseen kohdistuneena kiinnostuksena. Yliopistotasolla suomea voi opiskella Japanissa kolmessa yliopistossa ja muuten suomea voi opiskella useissa yksityisissä kielikouluissa eri puolilla maata (Finlandabroad.fi.) Ensimmäiset suomen kielen oppikirjat Japanissa kirjoitti Yoshi Ozaki. Ensimmäisen suomen kielen sanakirjan Japanissa kirjoitti Juichiro Imaoka (Ogawa 2019: 165–166). Japanin kielellä on julkaistu huomattavan paljon suomen kieltä koskevaa kirjallisuutta. Esimerkiksi Amazon.co.jp haulla ”suomen kieli” *'finrando-go'* löytyy yli 60 000 hakutulosta. Varsinaisia suomen kielen oppikirjoja tai sanakirjoja löytyy ”oppikirjat” -osiosta yhteensä 29 kappaletta.

Suomen kieli esiintyy Japanissa myös yllättävissä konteksteissa. Kela (2021) on tutkinut osittain tai kokonaan suomenkielisiä yritysnimiä Japanissa pro gradu -tutkielmassaan. Kelan (2021) tutkimuksesta, jossa tutkittiin 280 eri yrityksen nimeä, ilmeni, että useilla eri toimialoilla ja elämäntiloilla on kiinnostusta suomen kieltä kohtaan. Syitä suomenkielisten yritysnimien valinnalle olivat muun muassa henkilökohtainen suhde Suomeen, suomen kielen erityispiirteet kuten ääntäminen sekä merkit *ö* ja *ä* erikoisina ja erottuvina, suomen ja japanin kielen yhtäläisyydet sekä toisaalta erottautumisen ja toisaalta yhteenkuulumisen teemat.

Suomen ulkoministeriön mukaan Japanissa asuu vakituisesti noin 800 suomalaista (Finlandabroad.fi). Vaikka iso osa suomalaisista asuu Japanissa vain väliaikaisesti, asuu Japanissa joidenkin lähteiden mukaan jo kolmannen polven japaninsuomalaisia. (mm. Kela 2021; Lehto 2018). Tarkkaa tietoa tai kattavaa esitystä suomen kielen opetusta tarjoavista tahoista Japanissa ei vielä ole, minkä vuoksi selvittämistä tarvittaisiin. Tarkkaa tietoa Japanissa suomen kieltä opiskelevien

lukumäärästä myöskään ole. Japanissa sijaitsee yli 20 Japani-Suomi ystävyysyhdistystä, Suomen Japanin instituutti sekä yksi virallinen Suomi-koulu. Yliopistotasolla suomea voi opiskella Japanissa kolmessa yliopistossa ja muuten suomea voi opiskella yksityisissä kielikouluissa eri puolilla maata.

2.3.3 Japanilaisten Suomi-kuva tutkimusten valossa

Suomen maakuvaa ja siihen vaikuttamista on japanilaisessa kontekstissa tutkittu melko vähänlaisesti. Viime vuosina kiinnostus tätä aihealuetta kohtaan on kuitenkin kasvanut. Suomen maakuvaa Japanissa ovat tutkineet esimerkiksi Lindblom & Lindblom (2018), Kimanen (2009), Tuupanen (2020) ja Ipatti (2019). Alustan tässä Suomen maakuvatutkimusta japanilaisessa kontekstissa.

Ulkomailla Suomea ovat tehneet tunnetuksi erilaiset suomalaisten verkostot, kuten Suomen suurlähetystöt ja tiede- ja kulttuuri-instituutit. Suomi on historiansa ajan pyrkinyt vaikuttamaan Suomi-kuvaan monin eri tavoin. Suomi on esimerkiksi luonut tahallaan negatiivista kuvaa omien päämääriensä toteuttamiseksi (Ipatti 2019; Kivioja 2018). Suomi-kuvan rakentaminen muualla maailmassa on aikojen saatossa heijastunut myös Japaniin. Suomen virallista maakuvaa alettiin rakentaa Japanissa Suomen ulkoasiainhallinnon synnyttyä vuonna 1918 ja Suomen ensimmäisen diplomaattiedustajan Gustaf John Ramstedtin aloitettua Suomen lähettiläänä Tokiossa vuotta myöhemmin (Ipatti 2019). Jo tuolloin Suomi luettiin Japanissa Pohjoismaihin, joita kuvattiin lähteiden mukaan sivistyneiksi. Suomalais-japanilaisten suhteiden alkuaikoina mielenkiintoisina seikkoina pidettiin Suomen naisten asemaa, suojeluskuntia, osuustoimintaa, työväestön kysymyksiä, pienviljelystä ja talvioloja. Suomen Tokion-lähetystössä jaettiin Suomi-tietoa ja esitettiin Suomi-aiheisia filmejä arvovieraille. Ipatin (2019) mukaan Japanissa jo 1950-luvulla Suomi-kuva koettiin suomalaisdiplomaattien havaintojen mukaan positiivisena. Japanissa julkaistiin satoja Suomea käsitteleviä lehtikirjoituksia, erityisesti kulttuuriaiheista, mutta lisäksi urheilu, koulutus, luonto, arkkitehtuuri ja muotoilu olivat suosittuja aiheita. (Ipatti 2019.) Tutkimusten mukaan nämä teemat pitävät pintansa japanilaisten Suomi-kuvassa vielä nykypäivänäkin (Ipatti 2019, Lindblom & Lindblom 2018). Tutkimusten mukaan Suomi näyttäytyy japanilaisille pääosassa positiivisessa valossa (esim. Lindblom & Lindblom 2018, Ipatti 2019, Tuupanen 2020). Myös Suomesta kirjoitettuja japanilaisia lehtiartikkeleita Pro gradu -tutkielmassaan tutkineen Tuupasen (2020) mukaan Suomea koskevat kirjoitukset ovat pääasiassa positiivisia. Lisäksi japanilaisten Suomi-

kuvasta sekä japanilaisten Suomeen matkustamisen syistä löytyy useita selvityksiä mm. VisitFinlandin ja muiden organisaatioiden toimesta.

Kuten jo aikaisemmin mainittu, 2000–2010-luvun Suomi-innostusta Japanissa on kuvailtu jopa Suomi-buumiksi (Ipatti 2018: 103). Suomi-buumi on ollut nähtävissä muun muassa japanilaisten kiinnostuksena suomalaiseen muotiin ja elämäntyyliin. Japanilainen elokuva Kamome Shokudo tai suomeksi 'Ravintola lokki', joka kertoo helsinkiläisen japanilaisen ravintolan tarinan, toi suomalaisen elämäntyylin japanilaisten keskuuteen. Suomi-buumi voidaan nähdä myös japanilaisten kiinnostuksena suomalaiseen koulutukseen. Myös muiden pohjoismaiden katsotaan kuuluvan tähän buumiin, jota kutsutaan japaniksi nimellä '*hokuou buumu*' '*pohjoismaabuumi*' (Ipatti 2018: 103–118).

Tämän tutkimuksen ymmärtämiseen tarvitaan maakuvan käsitettä. Maakuvalla tarkoitetaan Salmisen (2001) mukaan käsityksiä ja vaikutelmia, jotka yksilölle kustakin maasta muodostuu. Salmisen mukaan maakuva on ”arvo- ja tunnelatautunut mielikuva, joka perustuu sekä välittömään että välilliseen tietoon, kokemuksiin ja uskomuksiin.” Tuohino ym. (2004) myös määrittävät maakuvan maamielikuvaksi. Näiden mielikuvien syntyyn vaikuttavat ihmisten yksilölliset ominaisuudet ja kulttuuritausta.

Maakuvaa tarkasteltaessa puhutaan yleensä kognitiivisesta ja affektiivisesta maakuvasta. Kognitiivinen maakuva yleensä perustuu havainnoijan tietoihin ja uskomuksiin kyseisestä maasta. Affektiivinen maakuva perustuu havainnoijan yksilöllisiin tunneperäisiin käsityksiin maan kulttuurista ja ihmisistä. Maakuvalla on vaikutusta yksilöiden asenteisiin esimerkiksi matkakohdetta valittaessa. Yleensä myönteinen maakuva vaikuttaa siihen, että tiettyyn maahan päätetään matkustaa. (Lindblom ym. 2018).

Lindblomin & Lindblomin (2018) tutkimuksen mukaan japanilaiset kokevat Suomeen liitetyn kognitiivisen mielikuvan positiivisena. Lindblomien Suomi-kuvakyselyyn vastasi 1600 japanilaista. Kyselyn tulosten perusteella japanilaiset näkivät suomen koulutustason ja elämänlaadun myönteisessä valossa. Lisäksi tutkimuksen mukaan kaikilla Suomessa vierailleilla oli positiivisempi kognitiivinen mielikuva kuin heillä, jotka eivät olleet koskaan käyneet Suomessa. Tutkimuksen tulosten mukaan Suomi matkailumaana pystyykin vastaamaan japanilaisten odotuksiin. (Lindblom & Lindblom 2018.) Myös affektiivinen mielikuva Suomesta oli erittäin myönteinen, jopa parempi muihin Pohjoismaihin verrattuna. Suomessa toimivat yritykset ovat jo nyt oppineet käyttämään hyväkseen japanilaisten positiivista mielikuvaa Suomessa ja osaltaan vahvistavat sitä (YLE 25.8.2021).

Lisäksi tarvitsemme spontaanin maakuvan käsitettä. Nyt jo tiedämme, että japanilaisten spontaani maakuva Suomesta on kohtalaisen yleisesti jaettu (Lindblom & Lindblom 2018) eli ihmiset

ajattelevat Suomesta keskenään hyvin samalla tavalla. Jaettujen mielikuvien piiriin kuuluvat mm. suomalaiset brändit kuten Marimekko ja Muumit sekä suomalaisen ja arktisen luonnon erityispiirteet. Osa mielikuvista on selvästi affektiivisia ja osa taas faktapohjaisia. Maakuviin vaikuttaa lisäksi media ja populaarikulttuuri. Missä määrin maakuvat ovat vain median ja populaarikulttuurin toisintoa, on vaikea määrittää, mutta maakuvia tutkittaessa on otettava huomioon, että maakuvat eivät synny tyhjiössä. (Lindblom & Lindblom 2018.) Maakuvateorian mukaan maamielikuvat ovat yksilöiden subjektiivisia tulkintoja, jotka sekoittuvat esimerkiksi matkadokumenteista poimittuun faktapohjaiseen tietoon. (Agapito ym. 2013; Baloglu & McCleary 1999: 870; Elliott ym. 2011; Lindblom & Lindblom 2018) Spontaani maamielikuva ei ole yhtä lailla teoreettinen käsite kuin kognitiivinen ja affektiivinen maakuva. Se on enemmänkin empiirinen menetelmä kerätä tietoa maakuvista, jotka voivat sisältää kognitiivisia tai affektiivisia elementtejä. (Lindblom & Lindblom 2018.) Spontaania maakuvaa tutkittiin tässä pro gradu -tutkielmassa esittämällä haastateltaville kysymyksiä, kuten ”Millainen maa Suomi mielestäsi on?”. Vastausvaihtoehtoja ei tarjottu etukäteen.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan lähinnä spontaania maakuvaa aineiston pienuuden sekä pro gradu -tutkielman mahdollistaman laajuuden vuoksi. Muita käytettyjä maakuvien tutkimusmenetelmiä ovat esimerkiksi maa- ja kohdekuvateoria (Lindblom & Lindblom) sekä Product country image -teoria. Niitä on käytetty erityisesti matkailu- ja markkinointitutkimuksissa. Lindblom & Lindblom (2018) ovat tutkineet japanilaisten Suomi-kuvaa kattavasti näiden teorioiden avulla. Lindblom & Lindblom (2018) kuitenkin sanovat, että Suomeen liitettyjä maakuvia japanilaisten keskuudessa on tutkittu vähänlaisesti.

Tutkimusten mukaan japanilaiset kokevat laajaa vetovoimaa suomalaista kulttuuria ja elämäntapaa kohtaan, ja tämä näkyy myös positiivisena, yleisesti jaettuna Suomi-kuvana. Suomi koetaan läheiseksi ja jollain tapaa myös tutuksi. Nykyiseen Suomi-kuvaan liittyy hyvin vähän ajankohtaisia elementtejä, joten mielikuva on luultavasti syntynyt vuosikymmenien saatossa. (Lindblom & Lindblom 2018.) Japanilainen kotoperäinen uskonto shintolaisuus näkee jumaluutta kaikkialla, ja se sekoittuu hyvin paljon japanilaisten arkipäivään. MacCannellin (1999) mukaan matkailijat kiinnostuvat juuri yhteiskuntien uskontoihin ja uskomuksiin pohjautuvasta symbolismista. Ottaen huomioon tämän näkökulman, on helppo ymmärtää, miksi maagiset elementit vetoavat japanilaisiin. (Lindblom & Lindblom 2018).

3 TUTKIMUKSEN AINEISTOT JA MENETELMÄT

Tutkimukseni on laadullinen ja linkittyy soveltavan kielitieteen perinteeseen. Laadullista tutkimusta voidaan kutsua myös tulkinnalliseksi, jolloin keskiössä ovat merkitykset, kokemukset ja yhteisöllisyys, joita tutkimus pyrkii ymmärtämään. Laadullinen tutkimus linkittyy fenomenologishermeneuttiseen perinteeseen. Fenomenologia on kiinnostunut kokemuksista, joille yksilöt antavat merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2009: 34–35). Laadullisessa tutkimuksessa ihminen nähdään aktiivisena subjektina; yksilö on sekä kokija, havainnoija että toimija. Kokonaisvaltaisuus ja kontekstin huomioiminen ovat tärkeitä laadullisessa tutkimuksessa, minkä vuoksi merkityksiä ei voida erottaa asiayhteydestään. Tutkimus pyrkii kuitenkin luomaan uutta ymmärrystä ilmiöstä ja viemään tulkintaa ymmärryksen kautta käsitteelliselle tasolle. (Ronkainen ym. 2011: 82–83.)

Tämän tutkimuksen aineisto koostui puolistrukturoiduista haastatteluista, jotka litteroin ja analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Seuraavissa luvuissa esittelen tutkimukseni aineiston ja käyttämäni tutkimusmenetelmät. Viimeisessä alaluvussa pohdin tutkimuksen tekoon liittyviä eettisiä kysymyksiä.

3.1 Aineiston kuvaus

Vaihto-opiskeluvuoden aikana 2019–2020 suoritin opintoihini kuuluvan harjoittelun kielikoulussa Osakassa, Japanissa, jonka aikana haastattelin seitsemää aikuista japanilaista suomen kielen opiskelijaa ja äänitin haastattelut. Alla olevassa taulukossa (Taulukko 1) on kootusti kaikkien seitsemän haastateltavan taustatiedot, jotka kävivät ilmi haastatteluista. Taustatietoja ei kysytty erikseen lomakkeella. Haastateltavista kaikki paitsi yksi (Y2) olivat käyneet Suomessa. Suurin osa opiskelijoista oli opiskellut suomea jo vuoden tai kauemmin, vain yksi haastateltava (Y3) oli opiskellut suomea vasta 3 kuukautta.

Taulukko 1. Opiskelijoiden taustatiedot

Opiskelija	Sukupuoli	Suomen kielen opiskeluhistoria	Käynyt Suomessa?	Suomenmatkan tarkoitus?	Kiinnostuksenkohteet
Y1	Nainen	5 vuotta	Kyllä	Turismi	Antiikki, design
Y2	Mies	5 vuotta	Ei		Moottoriurheilu, historia, kielet
Y3	Mies	3 kk	Kyllä	Turismi	Moottoriurheilu, uskonto
Y4	Nainen	1 vuosi	Kyllä	Vaihto-opiskelu, turismi	Kuvataide, tekstiilit, muumit
Y5	Nainen	3,5 vuotta	Kyllä	Opiskelu suomen kesäkursilla, turismi	Design, sisustus, elokuvat
Y6	Nainen	1 vuosi	Kyllä	Turismi	Design, musiikki
Y7	Nainen	2,5 vuotta	Kyllä	Turismi	Urheilu

Haastattelut toteutettiin osakalaisen kielikoulun tiloissa, joissa opiskelijat kävivät viikoittain opiskelemassa suomea. Tämän tutkimuksen aineistona ovat nämä haastattelut, jotka on litteroitu. Haastattelun kielenä ovat japani ja suomi, sillä opiskelijat kykenivät keskustelemaan molemmilla kielillä. Suurin osa haastatteluista on kuitenkin japaniksi, ja seassa esiintyy vain yksittäisiä suomenkielisiä sanoja ja lauseita. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina, joissa jokaiselle opiskelijalle esitettiin samat ennalta pohdittuihin teemoihin pohjautuvat kysymykset. Haastattelu pyrittiin pitämään kuitenkin melko vapaana ja keskustelumuotoisena, jotta sen kulku olisi mahdollisimman luontevaa. Haastateltaville annettiin myös siis tarpeen mukaan mahdollisuus kertoa

jostakin aiheesta enemmän ja jostakin vähemmän. Haastateltavien oli mahdollisuus pohtia vastauksiaan etukäteen, sillä he saivat kysymyslomakkeen itselleen sähköpostilla muutama päivä ennen haastattelua. Kysymyslomake annettiin haastateltaville sekä suomeksi että japaniksi.

Haastatteluun osallistujia pyydettiin etukäteen tuomaan haastatteluun myös heidän mielestään Suomea tai suomen kieltä kuvaava esine, tai esine, joka oli heille muuten tärkeä, ja joka liittyi suomen kieleen tai Suomeen. Tämän esineen tarkoituksena oli helpottaa haastattelun kulkua ja toimia keskustelunaloittajana. Haastatteluihin tuodut esineet yleensä liittyivät jollain tavalla suomen kielen opiskeluun tai kielen käyttöön. Usein esineisiin liittyi jokin tarina. Haastatteluun tuotuja esineitä olivat esimerkiksi japaniksi julkaistu suomen kielen oppikirja, suomen kielen kurssin muistiinpanot, suomeksi ja japaniksi kirjoitettu omakustannekirja, suomen kielen sanakirja ja japanilainen manga-sarjakuva, jossa seikkailee suomalainen hahmo. Otin myös nämä esineet soveltuvien osien huomioon analyysissä tarkastellessani niitä osana opiskelijoiden kertomuksia.

Haastatteluissa käydään läpi suomen kielen oppimisen aloittamisen syitä, suomen kieleen ja sen oppimiseen liittyviä käsityksiä ja mielikuvia sekä Suomi-kuvaa. Haastattelut ovat melko pitkiä, jokainen niistä on noin tunnin mittainen ja litteroitua aineistoa on kokonaisuudessaan noin 40 A4-sivua. Kaikki haastateltavat puhuvat äidinkielenään japania ja ovat yli 18-vuotiaita. He eroavat toisistaan esimerkiksi siinä, kuinka pitkään he ovat opiskelleet suomea ja kuinka hyvin he suomea jo puhuvat. Joukossa oli sekä vasta-alkajia että jo useampia vuosia opiskelleita sekä Suomessa asuneita opiskelijoita. Opiskelijoiden taustatietoja ei kuitenkaan tietoturvalisistä ja käytännöllisistä syistä selvitetty kovin laajasti, minkä vuoksi opiskelijoiden taustaan liittyvää analyysiä ei tässä tutkimuksessa tehdä. Analyysi perustuu siis puhtaasti haastatteluissa esiin tulleisiin teemoihin ja aikaisempaan aiheesta tehtyyn tutkimukseen.

Aineistoa tarkastellessa on otettava huomioon, että haastattelija puhuu japania vieraana kielellä, tosin sujuvasti. Virhetulkintojen välttämiseksi olen keskustellut haastatteluissa esiin tulleista epäselvyyksistä äidinkieleltään japanilaisten ulkopuolisten kanssa niin, että haastateltavia ei pystytä identifioimaan. Virhetulkintoja ei kuitenkaan pystytä täysin sulkemaan pois. Olen liittänyt tämän tutkielman liitteiksi alkuperäiset japaninkieliset aineistoesimerkit, jotta tutkimusta lukevalla olisi myös mahdollisuus päästä niihin käsiksi ja tarkistaa alkukielinen merkitys.

Koska tämän tutkimuksen otos on hyvin pieni, en pyri luomaan tuloksista kvantitatiivisia yleistyksiä. Aineiston pienuudesta huolimatta aineistosta löytyi monia yhtäläisiä ja toistuvia teemoja. Kiinnitän aineistossa huomiota toisaalta toistuviin sekä toisaalta selkeästi eroaviin teemoihin.

Aineistolähtöisessä tutkimuksessa tutkimuksen fokus on aineistossa ja teoria rakennetaan aineiston pohjalta. Analyysiyksiköt eivät ole ennalta määrättyjä, vaan muovautuvat tutkimuksen edetessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Koen keräämäni aineiston narratiiviseksi, koska haastatteluissa on kertomuksellisia elementtejä. Näiden kertomusten paikallinen sijainti on yleensä Suomen-matka. Vaikka haastattelukysymyksiä ei ollut ajateltu narratiivisiksi, usein niiden avulla haastateltavat alkoivat puhua jostain kokemuksestaan tai tunteistaan, jotka liittyivät Suomeen tai suomen kieleen. Yksi asia, mikä auttoi tämän muodostumisessa, on varmasti haastatteluihin tuotu esine, jonka avulla opiskelijat kertoivat, mitä jokin esine heille tarkoittaa (ja mitä se kertoo Suomesta ja suomen kielestä). Oma tutkijapersoonani on vaikuttanut kertomusten muotoutumiseen haastattelutilanteessa sekä tulkintaan analyysivaiheessa.

Narratiivisuus on laaja termi ja eräänlainen yläkäsite monenlaisille tutkimussuuntauksille. Kertomukset voidaan nähdä väylänä tiedostaa maailmaa (De Fina & Georgakopoulou 2012: 15). Kertomuksessa esiin tulevat merkitykset ovat paikallisia, henkilökohtaisia ja subjektiivisia. Kertomuksen analyysissä on hyvä ottaa huomioon myös vastaanottajan rooli kertomuksen syntymisessä (Barkhuizen 2011: 395, 2013: 4). Tutkin, miten haastateltavat merkityksellistävät kokemuksiaan Suomesta ja suomen kielen opiskelusta ja mitä nämä kertovat heidän käsityksistään suomen kielestä ja Suomesta. Kertominen etenee aina kahdella eri tasolla. 1. tapahtumien (päätelty) ajallinen eteneminen ja 2. kertovan tekstin eteneminen. Teemat tulisi suhteuttaa tähän luonnolliseen etenemiseen. Teeman ja kertomuksen suhde voi olla kuitenkin myös päinvastainen. Narratiiviset lähestymistavat sopivat tutkimuksiin, joissa ollaan kiinnostuneita tutkittavien vapaasti kertomista asioista ja tutkittavien omasta elämästä. (Saaranen & Puusniekka-Kauppinen 2006) Tämä sopii tutkimukseen hyvin, koska kun puhumme kielenoppimisesta ja kielikäsitteistä, käsityksillä on sekä sosiaalinen että yksityinen puoli.

Jos tutkittavana on vain yksilö ja hänen subjektiiviset merkityksensä, tutkimus ajautuu vaikeuksiin. Yksilön kertomuksessa on aina kulttuurisia tapoja kertoa kokemuksista ja kuvitelluista tapahtumista. Yksilöiden kertomus etenee odotettua, kulttuurissa normaalia tapahtumakulkua. Yksilöt ovat kertomusten kautta yhteydessä toisiin ihmisiin ja kertomuksiin – kertomukset siis muodostuvat sosiaalisesti. Esimerkiksi sairauskertomukset neuvottelevat kulttuuristen tapojen kanssa kertoa tapahtumista. (Ruusuvuori ym. 2011). Myös tämän tutkimuksen haastattelukertomukset voi nähdä eräänlaisina kokemuskertomuksina.

Seuraavassa kappaleessa esittelen käyttämäni haastattelu- ja analyysimenetelmän.

3.2 Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä

Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastattelumenetelmän etu on se, että aineistonkeruuta voi säädellä tilanteen edellyttämällä tavalla ja vastaajia myötäillen. (Hirsjärvi ym. 2009). Lisäksi vastaajille annetaan mahdollisuus ilmaista itseään kohtuullisen vapaasti. Tällöin haastateltava henkilö on aktiivinen toimija, joka luo merkityksiä (Hirsjärvi ym. 2009). Haastattelu on vapaamuotoisempi kuin esimerkiksi kysely, minkä vuoksi haastateltava voi kertoa itsestään ja aiheesta vapaasti ja laajemmin kuin tutkija pystyy ennakoimaan. (Hirsjärvi ym. 2009). Koska tämän tutkimuksen aiheet voidaan nähdä hyvin henkilökohtaisina, näin haastateltavien ja haastattelijan yksityisen kohtaamisen tärkeänä. Yksilöhaastattelulla haastateltavien on mahdollista kertoa kokemuksistaan vapaammin ja avoimesti, varsinkin kun suomen kieleen liittyvät käsitykset ja asenteet saattavat olla hyvin henkilökohtaisia. Ryhmähaastattelussa olisi saattanut olla vaara, että haastateltavat eivät uskalla ilmaista esimerkiksi kielteisiä mielipiteitä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus tehdä päätelmistä yleistyksiä (Hirsjärvi ym. 2009: 182). Yksittäisen tapauksen tutkiminen kyllin tarkasti tuo kuitenkin esiin sen, mikä tutkittavassa ilmiössä on merkittävää, ja yleensä nämä asiat toistuvat tarkasteltaessa ilmiötä yleisellä tasolla. (Hirsjärvi 2009: 182) Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla japanilaisia suomen kielen opiskelijoita Osakassa keväällä 2020. Haastattelu oli avoin haastattelu, jossa keskustelun kulkua ei pyritty ohjailemaan, ja haastattelut nauhoitettiin.

Haastattelun toteuttaminen eri kulttuurissa tuo mukanaan tiettyjä haasteita. (Ruusuvuori ym. 2005). Toisaalta tämän tutkimuksen toteuttajalla on jo vankka tuntemus japanilaisesta kulttuurista Japanissa asumisen ja aikaisemman opiskelutaustan takia. Mistään kulttuurista ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa tulkintaa (Bochner 2001: 136; Ruusuvuori 2005). Kun puhumme eri kulttuurien eroista ja erityispiirteistä, on hyvä tarkastella myös kontekstia, jossa tällainen kulttuuripuhe tapahtuu (Ruusuvuori 2005, Hannerz 1999). Näiden haastattelujen sisältö osoittautui hyvin henkilökohtaiseksi jokaiselle haastateltavalle, koska keskustelimme lähtökohtaisesti jokaisen haastateltavan omaan elämään liittyvistä asioista. Suomen kielen opiskelumotivaatio liittyy vääjäämättömästi haastateltavien henkilökohtaisiin kokemuksiin. Suomalaisena tarkastelen ja tulkiten aineistoa tietysti suomalaisen kulttuurin linssin läpi, mutta pyrin käyttämään analyysissä hyväkseni japanilaisen kulttuurin tuntemustani niin paljon kuin mahdollista. Tämän haastattelun aineisto muodostuu kerronnallisista haastatteluosuuksista.

3.3 Aineistolähtöinen laadullinen sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä. Se tarkastelee inhimillisiä merkityksiä, joita teksteihin sisältyy. Sen avulla luodaan sanallinen kuvaus tutkittavana olevasta ilmiöstä ja sen avulla voidaan tarkastella erilaisia aineistoja systemaattisesti ja objektiivisesti. Läpinäkyvä ja auki kirjoitettu analyysi mahdollistaa tulkinnan systemaattisuuden ja välttää tulkinnan mielivaltaisuuden (Sarajärvi & Tuomi 2018). Sisällönanalyysin avulla pyritään asteittain konkreettisesta abstraktimpaan kuvaukseen (Sarajärvi ja Tuomi 2018). Sisällönanalyysin toteuttamisen tavoissa voi olla eroja siinä, miten korkea abstraktio-taso analyysissä on. (Graneheim ym. 2017). Aineistoa pyritään tarkastelemaan yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Sisällönanalyysiä on kritisoitu siitä, että se jättää aineiston ikään kuin keskeneräiseksi ennen kuin aineistosta luodaan johtopäätöksiä (Sarajärvi & Tuomi 2018).

Aineistolähtöistä sisällönanalyysiä luonnehditaan kolmivaiheiseksi prosessiksi, jossa ensimmäisenä aineisto pelkistetään, jonka jälkeen se ryhmitellään ja abstrahoidaan. (Sarajärvi ja Tuomi 2018). Analyysiyksikkönä tässä tutkimuksessa toimi yksi ajatuskokonaisuus, joka sisälsi useampia lauseita. Analyysivaiheessa aineiston kielellistä muotoa ei otettu tässä systemaattisen analyysin kohteeksi, mikä johtuu siitä, että tutkimukseni on soveltava kielitieteellinen tutkimus. Sisällönanalyysin työkaluista käytin tässä tutkimuksessa aineistolähtöistä koodausta ja teemoittelua. Käytännössä etsin aineistosta kiinnostavia seikkoja avoimin mielin, mutta rajasin ulkopuolelle ne asiat, jotka eivät selvästi vastanneet tutkimuskysymyksiini. Koska olin kiinnostunut käsityksistä ja mielikuvista, otin analyysiin mukaan ne kohdat, joissa puhuttiin suomen kielestä ja Suomesta maana. Lopuksi pyrin luomaan koodauksen ja teemoittelun avulla aineistosta yläluokkia ja niihin sisältyviä alaluokkia. Lopulliset pääluokat ovat omina otsikoinaan tämän tutkimusraportin analyysiosiossa.

Teemoittelu ja koodaus ovat aineiston alkuvaiheen lähestymistapoja. Teemoittelussa aineistosta paikannetaan tutkimuskysymysten kannalta olennaisimmat teemat. Teemoittelua ja sisällönanalyysiä käytetään usein rinnakkain ja teemoittelun voi nähdä yhtenä sisällönanalyysin muotona. Teemoittelu on esimerkiksi haastattelun tai muiden suurten tekstimassojen analyysissä hyödynnettävä tutkimusmetodi. Vaikkakin aineiston keruussa käytetty haastattelumenetelmä oli teemahaastattelu, analyysi ei pohjaa haastattelussa rakennettuihin teemoihin, vaan pyrkii mahdollisimman aineistolähtöiseen analyysiin. Näin ollen varsinaisiksi teemoiksi nousivat aineistosta esiin tulevat teemat – haastattelun valmiit teemat eivät siis ohjanneet analyysiä. Esiin nousevat teemat merkittiin koodaamalla (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Koodasin aineiston tekstinkäsittelyohjelmalla alleviivauksia ja tekstin korostusta hyväksikäyttäen.

3.4 Eettiset kysymykset

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Haastattelun toteuttamiseksi tutustuin hyvin haastattelun toteuttamisen eettisiin periaatteisiin ja hyvään tieteelliseen käytäntöön. Haastattelun alussa tein osallistujille selväksi, että tutkimukseen osallistuminen on haastateltaville vapaaehtoista. Tämä oli tärkeää erityisesti siksi, että kyseessä oli joidenkin opiskelijoiden kohdalla entinen oppilasopettaja-suhde, ja opiskelijat ovat asiakassuhteessa kouluun, jonka tiloissa haastattelu toteutettiin. Tein osallistujille selväksi, mihin haastattelun tuloksia käytetään ja käänsin sekä haastattelun informaatiolomakkeen että tietosuojalomakkeen japaniksi, lisäksi se oli saatavilla suomenkielisenä. Tein selväksi, että tutkimukseen osallistujilla oli mahdollisuus keskeyttää tai perua osallistuminen missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Litteroidessani aineistoa muokkasin tiedostot niin, ettei yksittäisiä haastatteluun osallistujia pystytä tunnistamaan.

Koska aineistoni oli alun perin suurelta osin japaninkielistä, tulee aineistoa tarkastellessa ottaa huomioon, että käännös on aina itsessään tulkinta alkuperäisestä tekstistä. Liitteistä löytyy sekä alkuperäinen japaninkielinen aineistonäyte että suomenkielinen käännös.

Kirjoittaessani japaninkielisiä sitaatteja tutkimuksessani, käytän uudistettua Hepburn-romaniisaatiojärjestelmää kuvaamaan japaninkielistä äänneasua. Japaninkieliset paikannimet, joilla on suomalainen vakiintunut nimi, kirjoitan suomenkielisen nimen mukaisesti; esimerkiksi Tokio ja Osaka.

Aineistolähtöisessä tutkimuksessa on minun myös tarkasteltava omia käsityksiä suomen kielen oppimisesta ja japanilaisesta kulttuurista, ja pidettävä huoli siitä, etteivät omat ennakoasenteeni pääse vaikuttamaan tuloksiin. Täysin objektiivista tutkimusta on hankala tehdä, koska tutkijan asenteet joka tapauksessa vaikuttavat aina jollain tasolla. Tärkeää on tuoda nämä asenteet esiin läpinäkyvästi.

Tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että valmiiksi suomen kieltä opiskelevat japanilaiset omaavat todennäköisesti jo ennalta positiivisen kuvan suomen kielestä ja Suomesta verrattuna tavallisiin japanilaisiin. Tutkimukset kuitenkin puoltavat (mm. Lindblom & Lindblom), että myös ihan tavallisilla japanilaisilla on erityisen positiivinen kuva Suomesta. On vaikea sanoa, ovatko tutkimuksessa saamani tulokset Japani-spesifejä eikä yleisaasialaisia piirteitä. Tämän selvittämiseksi tulisi muiden aasialaisten (esimerkiksi kiinalaisten tai korealaisten) käsityksiä Suomesta ja suomen kielestä tutkia laajemmin. Voi olla, että nämä käsitykset ovat yleisiä aasialaisen väestön keskuudessa, mutta sitä ei tällä tutkimuksella pystytä selvittämään. (ks. mm. Lindblom & Lindblom 2018). On myös otettava huomioon, että aikaisemmin haastateltavien ja haastateltavan välillä vallitsi opettaja-oppilassuhde. Voi olla, että opiskelijat kaunistelivat esimerkiksi opettajan roolia vastauksissaan.

Vaikkakin nämä tekijät pyrittiin eliminoimaan haastattelua tehtäessä, voivat ne silti vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

Tällä tutkimuksella ei pyritä tekemään yleistyksiä japanilaisista. Suomen kielen opiskelun motivaatiotekijöitä tai käsityksiä ei pyritä selittämään pelkästään kulttuurisilla piirteillä, vaikkakin ne myös otetaan analyysissä huomioon. Nykyaikana ihmiset pystyvät liikkumaan vapaasti ja ovat muutenkin kosketuksissa eri kulttuureihin, joten eri kulttuurien väliset rajat hämärtyvät. Tämän vuoksi tutkimustulosten selittäminen yksinomaan kulttuurisilla piirteillä olisi ongelmallista. (Dörnyei & Ushioda 2019: 33.)

4 ANALYYSI

Aineistosta esiin tulleet teemat on jaoteltu tämän pääluvun alalukuihin 4.1–4.7. Ensimmäisessä luvussa tarkastelen teemaa, jonka mukaan japanilaisopiskelijat kokivat läheisyyttä suomen kielen ja japanin kielen välillä. Toisessa luvussa tarkastelen teemaa, jossa suomen kielen opiskelua kutsuttiin haasteeksi. Kolmas luku keskittyy opiskelijoiden kokemukseen suomen kielen esteettisyydestä, ja siihen, kuinka suomen kieltä kuvailtiin ’söpöksi’ tai ’lempeäksi’ kieleksi. Luku 4.4 käsittelee suomen kielen opiskelun merkitystä opiskelijalle yksilönä ja ympäröivän yhteisön asenteita Luku 4.5 käsittelee suomalaisia kulttuurituotteita mielenkiinnon herättäjinä. Viimeinen analyysiluku 4.6 käsittelee japanilaisten Suomeen liitettyjä mielikuvia.

Keskeisten tulosten perusteella japanilaisilla on hyvin samankaltaisia syitä opiskella suomea kuin suomalaisilla on opiskella japania. Suomen kieli koetaan läheiseksi ja esteettisesti miellyttäväksi. Kielenopiskelu on monille henkilökohtainen taival, ja suomen kielen parissa koetuista haasteista huolimatta opiskelu on opiskelijoille itselleen hyvin merkityksellistä. Tämän tutkimuksen tulokset japanilaisten Suomi-kuvasta ovat linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa: Suomi-kuvassa yhdistyvät erilaiset suomalaiset kulttuurituotteet kuten Marimekko ja Muumit, suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvo ja suomalaisuuteen liitetyt erityispiirteet.

4.1 Koettu suomen ja japanin kielen läheisyys

Suomessakin tiedetään suomen ja japanin kielen äännejärjestelmän samanlaisuuteen perustuvat sanaleikit kuten murtomaahiihtäjälle sopiva nimi *Hajosiko Monosi* tai saunaa tarkoittava sana *mokomaki hikimaja* (Länsisalmi 2017). Suomen ja japanin kielen oletetusta samankaltaisuudesta on puhuttu aikaisemminkin sekä Japanissa että Suomessa (esim. Länsisalmi 2017; Kela 2021). Kansan keskuudessa on puhuttu jopa suomen ja japanin kielen sukulaisuudesta, vaikkakaan pelkkä samankaltaisuus ei vielä todista suomen ja japanin kielten olevan sukua toisilleen (Länsisalmi 2017). Tässä tutkimuksessa neljä opiskelijaa seitsemästä mainitsi yhtenä suomen kielen opiskeluun houkuttelevana piirteenä suomen kielen ja japanin kielen koetun ’läheisyyden’ tai ’kielisukulaisuuden’.

Opiskelija Y3 oli tutustunut suomen kieleen ensimmäisen kerran Suomen-matkallaan, ja huomannut sen eroavan paljon muista eurooppalaisista kielistä. Tätä aikaisemmin hän oli saanut tietää Suomesta Hokkaidon-reissullaan tutustuessaan Japanin alkuperäiskansan ainujen edustajiin. Hokkaido on Japanin pohjoisin saari, ja haastateltavan mukaan ainujen kulttuuri muistuttaa monilta osin

saamelaisten kulttuuria Suomessa. Opiskelija Y3 kertoo, että alkoi kiinnittää huomiota suomen kieleen ja opiskella sitä Japaniin palattuaan. Myös opiskelun edetessä hän on huomannut samankaltaisuuksia suomen ja japanin kielen välillä. Seuraavassa esimerkissä Y3 kertoo japanin Osakan alueen murteen -yanen, päätteiden muistuttavan suomen kielen -nen päätteitä.

Kun opiskelin sanojen taivuttamista suomeksi, minulle tuli mieleen Osakan murre. Yanen ja yan -päätteet, ja niin edelleen. Dareka iunoka dareka annoka. Japanin kielessä on paljon samanlaista vaihtelua. Ajattelin, että japani on kyllä vaikeaa (ulkomaalaisille). (Y3).

Suomen kielen oppimisen avulla hän on oppinut myös katsomaan omaa äidinkieltään uudesta näkökulmasta. Hän on ymmärtänyt japanin kielen vaihtelun varmasti aiheuttavan päänvaivaa ulkomaalaisille, jotka yrittävät opiskella japania.

Länsisalmi (2017) on pohtinut, mikä auttaa suomalaisia opiskelemaan japanin kieltä, ja on havainnut muun muassa samanlaisuuksia suomen ja japanin kielen rakenteessa. Konsonantti + vokaali -tavurakenne on molemmissa kielissä yleinen, samoin tavunloppuinen -n (Länsisalmi 2017). Toisaalta suomen kielessä on enemmän vokaaleja kuin japanissa, japanissa taas enemmän konsonantteja kuin suomen kielessä (Länsisalmi 2017). Suomen ja japanin kielen foneemeja /a/, /i/, /e/ ja /o/ pidetään suhteellisen samankaltaisina (Kela 2021: 26). Molemmissa kielissä äänteiden pituusero on merkitsevä merkityksiä erotteleva tekijä, esimerkkeinä Länsisalmi (2017) mainitsee suomen yleisen esimerkin *'tuli'* – *'tuuli'* ja japanin sanat *'kuro'* 'musta' ja *'kuuro'* 'ilmatie'. Kielitypologian kannalta japanin kieli on agglutinoiva kieli kuten suomi. Agglutinoivissa kielissä sanavartaloon lisätään päätteitä, jotka ilmaisevat sanojen suhteita lauseessa. (Länsisalmi 2017). Japanin substantiivien voidaan ajatella taipuvan sijamuodoissa suomen ja sen sukukielten tapaan. Japanin kielessä ei myöskään ole artikkeleita tai substantiiveilla ei ole sukua, kuten ei suomessakaan. (Länsisalmi 2017).

Vaikka samankaltaisuuksien voidaankin katsoa helpottavan vieraan kielen oppimista, suomalaisten japanin kielen oppimista ei kuitenkaan ole järjestelmällisesti tutkittu eikä myöskään japanilaisten suomen kielen oppimista. Suomen ja japanin kielen ääntämyksissä on kuitenkin koettu olevan sen verran samankaltaisuuksia, että kielten ääntämyksiä kuvaillaan samanlaisiksi sekä suomalaisille suunnatuissa japanin kielen oppikirjoissa (mm. Araki-Masonen 2021; Serita 2012) että japanilaisille suunnatuissa suomen kielen oppikirjoissa. (mm. Inaba 2006; Yoshida 2014). Länsisalmi (2017) kuitenkin painottaa, että koska suomalaiset ovat tottuneet opiskelemaan niin toisena kuin vieraanakin kielenä germaanisiksi kieliä, monet tuntevat vetoa japanin kieleen. Samaa voisi varmasti sanoa japanilaisista, jotka ovat tottuneet opiskelemaan perusopetuksessa lähinnä englantia.

Joskus japanilaiset kertovat erityisesti Osakan murteen muistuttavan suomea, niin myös opiskelija Y3. Perinteisesti Osakan murre yhdistetään Japanin televisiossa huumoriin ja koomikoiden puhetapaan. Esimerkiksi YouTubesta löytyy videoita ”suomenkielisistä vitseistä” japanin kielellä. Myös jotkut suomalaiset erisnimet ja etunimen ja sukunimen yhdistelmät aiheuttavat japanilaisissa huvittuneisuutta. On kuitenkin otettava huomioon, että tämän tutkimuksen osallistujat asuivat Osa-kassa tai muualla Kansain alueella, minkä vuoksi Osakan murre on heille luultavasti lähempänä heidän omaa murrettaan ja myös siksi suomen kieli saattaa tuntua erityisen ’läheiseltä’.

Kun japanilaiset suomenopiskelijat puhuvat siitä, mikä suomen kielessä on helppoa ja mikä taas vaikeaa, yleensä ääntämisen mainitaan olevan helppoa. Korhonen (2012) on tutkinut maahanmuuttajaopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä, ja Korhosen tutkimuksessa myös Suomessa suomea opiskelevat ovat ilmaisseet ääntämisen olevan helpohkoa. Korhonen (2012) on tutkimuksessaan kuitenkin todennut, että opiskelijan äidinkielellä ei hänen tutkimuksissaan ollut suurtakaan vaikutusta siihen, mikä osa-alue koettiin helpoksi ja vaikeaksi suomen kieltä opiskellessa, poikkeuksena se, että yleensä kielikompetenssi kasvoi, jos äidinkieli oli lähisukukieli kuten viro. Myös tässä aineistossa 3 vastaajaa mainitsi, että suomen kielen ääntäminen on japanilaisille helppoa. Osa taas koki, että se on vaikeaa erilaisten äänneiden vuoksi (vastauksissa mainittiin esimerkiksi vaikeus erottaa a-äännettä ä:stä ja ö-äännettä o:sta. Nämä haasteet ulkomaalaisten opiskellessa suomea ovat tulleet ilmi myös aikaisemmissa tutkimuksissa on (esim. Korhonen 2012).

4.2 Suomen kieli haasteena

Tässä kappaleessa tarkastelen vastauksissa esiin nousutta teemaa, jossa keskusteltiin suomen kielestä henkilökohtaisena haasteena. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu (esim. Abe 2004: 119), että japanilaiset eivät opiskele kieliä vain, jotta he itse asiassa sitä oppisivat, vaan myös osoittaakseen omaa älykkyyttään. Itse asiassa japanilaisten vieraan kielen opetuksessa vallitsi pitkään traditio, jossa kommunikatiivisuus ei ollut päämäärä, vaan pikemminkin itsensä kehittäminen (Abe 2004: 119). Vieraan kielen osaamisen voitiin katsoa jopa vastaavan hyvästä yliopistosta valmistumista eli sitä käytettiin myös osoittamaan sosiaalista luokkaa tai statusta. Sitä voidaan jopa pitää samanlaisena harrastuksena, kuin latinan opiskelu Euroopassa. (Abe 2004: 119). Japanilaiset eivät Aben mukaan mieti niinkään opiskelunsa päämääriä, vaan he pitävät tärkeänä itse opiskeluprosessia. Viime vuosina vieraskielisten osuus Japanin väestöstä on lisääntynyt, minkä vuoksi vieraiden kielten opetus, jossa päämääränä on kommunikatiivisuus, on myös lisääntynyt. Tämä näkyy myös esimerkiksi siinä, että kun aikaisemmin keskityttiin ainoastaan kirjoittamiseen ja lukemiseen, viime aikoina on keskitytty myös

puhumiseen. Esimerkiksi Japanin televisiossa on ollut enenevässä määrin tarjolla vierailta kielillä keskusteluun liittyviä ohjelmia. (Abe 2004: 120). Englannin kielen suosiota esimerkiksi kouluissa selittää se, että englantia tarvitaan yliopiston pääsykokeissa Japanissa (Abe 2004: 119).

Tämän tutkimuksen kolme opiskelijaa seitsemästä ilmoitti, että vaikka suomen kieli on vaikeaa, he eivät halua antaa periksi suomen kielen opiskelun suhteen. Vastaajat myös kertoivat, että suomen kieli kiinnostaa sitä enemmän, mitä pidemmälle opiskelee, ja on motivoivaa ymmärtää uusia sanoja ja lukea suomenkielisiä tekstejä. Suomen kieltä voi käyttää käytännössä Suomen matkalla esimerkiksi juna- ja bussiaikatauluja tutkiessa, ostoksia tehdessä tai suomalaisten ystävien kanssa keskusteltaessa. Japanissa suomen kielen käytön mahdollisuudet koettiin vähäisinä, mutta osalla opiskelijoista oli harrastuksena myös kuunnella suomenkielisiä uutisia tai musiikkia.

Suomen kielen puhuminen on vaikeaa, mutta haluan oppia ymmärtämään sanoja, joita en vielä ymmärrä. En ole ajatellut lopettamista. (Y7)

Suomen kielen vaikeudesta on kirjoitettu paljon ja yleisesti ajatellaan, että suomen kieli on vaikea muihin kieliin (yleensä indoeurooppalaisiin kieliin) verrattuna (mm. Piippo, Vaattovaara & Voutilainen 2016). Suomen kielen vaikeus on kuitenkin lähinnä myytti, eikä tutkimuspohjaa suomen kielen vaikeudesta ole. Suomen kieltä kutsutaan usein vaikeaksi, koska se eroaa muista indoeurooppalaisista kielistä, joita useat suomi vieraana kielenä -opiskelijat opiskelevat. Esimerkiksi vironkielisille suomen kieli kuitenkin on melko helppo oppia. Suomen kielen haasteet kasautuvat kuitenkin opiskelun alkupäähän ja erilaiset taivutus päätteet ja sijamuodot aiheuttavat monille päänvaivaa. Myös tässä tutkimuksessa esiin tulleet käsitykset suomen kielen vaikeudesta ovat linjassa aikaisemman tutkimuksen kanssa: Japanilaiset opiskelijat mainitsivat vaikeimmaksi suomen kielessä eri taivutusmuotojen suuren määrän ja helppommaksi kuvailtiin yleensä ääntämistä, mikä luultavasti johtuu suomen ja japanin kielen samantyyilisestä tavurakenteesta sekä vokaalijärjestelmästä. Haastateltavat kuvasivat suomen kielen vaikeutta ja helppoutta esimerkiksi seuraavanlaisesti:

Suomen kieli on vaikea. Tosi vaikea. Se on vähän monimutkainen (kieli), mutta minusta (se) on mielenkiintoinen. Sijataivutus (on vaikeaa). (Y4)

(Suomen kieli on) vaikeaa, vaikeaa. Vaihtelua on tosi paljon, minkä vuoksi yhdestä sanasta on monta muotoa. (Y6).

Useampi opiskelija myös ilmaisi, että he kokivat suomen kielen opiskelumotivaationsa kasvavan, mitä enemmän he opiskelivat kieltä. Luonnollisesti suomen kielen erilaisuus verrattuna muihin kieliin voi aiheuttaa opiskelijoille stressiä opintojen alkuvaiheessa, koska suomen kielen

oppiminen vaatii alkuunsa enemmän työtä kuin sellaisen kielen, joka on typologisesti lähellä opiskelijan äidinkieltä. Opiskelijan taakka kuitenkin tutkimusten mukaan helpottuu, kun hän on oppinut suomen kielen alkeet ja tärkeimmät perusasiat (esim. Korhonen 2012). Eri kielissä eri asiat ovat vaikeita.

Opiskelijoista oli hauskaa oppia lisää sanoja tai ilmaisuja, joita he eivät vielä tienneet. Eräs opiskelija myös ilmaisi, että koki, että ei voi lopettaa suomen kielen opiskelua, koska on opiskellut jo niin pitkälle, ja tällä hetkellä lopettaminen olisi luovuttamista. Lisäksi muiden suomen kielen opiskelijoiden tapaaminen koettiin motivoivana (esimerkiksi opiskelija Y5, alla).

Olin (suomen kielen) kesäkurssilla (Helsingissä). Sain ystävän, joka opiskelee suomea aivan niin kuin minäkin. Näin hänen tekevän parhaansa ja ajattelin yrittää parhaani ja yhä enemmän. Motivaationi kasvoi.
(Y5)

Joskus myös opettajat voivat toiminnallaan vahvistaa haitallisia myyttejä suomen kielestä. Esimerkiksi yksi vastaaja (Y2) kertoi, että opettaja oli kertonut suomen kielen kieliopin olevan vaikea verrattuna japanin kielioppiin. Korhosen (2012:145) tutkimuksessa äidinkieleltään japanilaiset ovat raportoineet englannin tai jonkin muun latinalaisperäisen kielen opiskelusta olleen hyötyä suomen kielen opinnoissa. Myös tässä tutkimuksessa esiin tuli se, että suomen kielen oppimista on helpottanut latinalainen kirjoitusjärjestelmä. Suomen kielen kirjoitusjärjestelmä eroaakin monista muista Japanissa vieraina kielinä opiskelevista kielistä kuten esimerkiksi koreasta, joka on suosittu vieras kieli.

4.3 Suomen kieli on ”söpö”

Mielenkiintoisesti haastateltavat kuvailivat suomen kieltä myös ”söpöksi” kieleksi. (kolme opiskelijaa seitsemästä). Tämä on mielenkiintoinen havainto sen pohjalta, että japanilaisessa kontekstissa toteutetuissa Suomi-kuvatutkimuksissa (esim. Lindblom & Lindblom 2018) on mainittu japanilaisten erityispiirteeksi (kuitenkin varovaisesti) fiktiivisiin tai satumaiselta vaikuttaviin hahmoihin ja henkilöihin kohdistuvan ihailun. Usein näitä hahmoja voidaan myös kuvailla ”söpöiksi”. Lindblom & Lindblom (2018) kuitenkin huomauttavat, että ei ole varmuutta, ovatko nämä piirteet varmuudella Japani-spesifejä vai enemmänkin yleisaasialaisia piirteitä. Tämä varmistamiseksi tarvittaisiin lisää tutkimusta Suomikuvasta muiden väestöjen kohdalla. Lindblom & Lindblom (2018) ehdottavatkin, että jatkotutkimuksissa pureuduttaisiin enemmän fiktiivisten hahmojen merkitykseen maakuvien muodostumisessa ja matkailun vetovoimatekijöinä.

Kun haastatteluissa tuli esille suomen kielen ”söpöys”, yleensä kuvaavana adjektiivina oli japaninkielinen *kawaii*, eli söpö, joka on sanana ehkä myös suomalaisille tuttu. Muuten suomen kieltä

kutsuttiin esimerkiksi lempeän kuuloiseksi japaninkielisellä sanalla *yasashii*, minkä voi kääntää suomeksi 'lempeäksi', 'pehmeäksi' tai 'helpoksi'. Toisaalta osa kuvasi suomen kieltä myös "kovaksi", mikä on mielenkiintoista.

Myös merkitystä suomen kielen söpöyteen kysyttiin. Vastauksia oli esimerkiksi:

Suomen kielen ääntämys on söpö. (Y5)

Suomen kieli kuulostaa lempeältä. Kävin Suomessa yhden kerran ja kielen ääntämys jäi mieleeni. Kun kuulen suomen kieltä, muistelen suomen matkaa. Suomea on mukava kuunnella. (Y7).

Se on mielenkiintoinen ja söpö. -- (Söpöjä ovat) esimerkiksi "heippa". -Nen pääte on yleinen (ja söpö). (Y4).

Minä kuuntelen YouTubea, ja mielestäni suomen kielen ääntäminen on todella söpöä. Se on upeaa. Tulen iloiseksi sitä kuunnellessani. (Y2)

Oletettavasti suomen kielen söpöisyys siis liittyy jollain tavalla äännesymboliikkaan. Suomen kielen viehätys saattaa johtua esimerkiksi vokaaliharmoniasta tai vokaalivoittoisuudesta. Japanin kielessä on paljon onomatopoeettisia sanoja, joissa esiintyy paljon toistoa. Esimerkiksi Kelan (2021: 119) mukaan japanilaiset mieltävät suomenkieliset yritysten nimet söpöiksi ja herkiksi sekä vaivattomiksi ääntää. Yritysten edustajat kuvaavat nimervalintaa halunaan erottua muista yrityksistä ja haluna yhdistää yrityksen nimessä sekä uutta että vanhaa. (Kela 2021). Tämän tutkimuksen vastaajilla oli siis melko samansuuntaisia mielipiteitä suomen äänneasusta.

Haastateltavat kuvasivat myös suomen kielen kirjoitusjärjestelmää ja visuaalisia piirteitä vastauksissaan. Kun suomalaisia japanin kielen opiskelijoita kiinnostaa japanin kielen vieras kirjoitusjärjestelmä, myös japanilaiset suomen kielen opiskelijat ovat kiinnostuneita suomen kirjoitusjärjestelmän eroavaisuuksista verrattuna esimerkiksi englannin kirjoitusjärjestelmään, joka on japanilaisille tutumpi. Opiskelijat mainitsivat esimerkiksi kirjaimet "ä" ja "ö" visuaalisina ja mielikuvia herättävinä. Esimerkiksi yksi opiskelija ilmaisi ö-kirjaimen muistuttavan japanilaista piirroshahmoa Totoroa. Suomessa affektiivisten asenteiden kuten kielen koetun kauneuden on todettu vaikuttavan siihen, miksi se valitaan opiskelukieleksi esimerkiksi lukiossa (OPH 2011).

Oszmianskan (2001) mukaan japanilaisessa kulttuurissa ei ole länsimaisille kulttuureille tyypillistä logosentrisyyttä. Logosentrisyys on alun perin Jacques Derridan käyttämä termi, jolla viitataan pyrkimykseen jäljittää kielessä ja ajattelussa jonkinlaista perimmäistä merkitystä tai totuutta. Oszmianskan mukaan japanilaisessa kulttuurissa tällaisen perimmäisen totuuden tavoittelun puuttuminen mahdollistaa ikonisten, visuaalisten ja auditiivisten ilmaisumuotojen käytön, minkä vuoksi japanilainen kulttuuri on altis äännesymbolisille ilmaisuille ja erityisesti äännesymboliikasta syntyville merkityksille.

4.4 Suomen opiskelun ja Suomi-innostuksen henkilökohtainen merkitys

Japania on kuvailtu harmoniseksi yhteiskunnaksi, jossa ihmiset korostavat konsensusta yksilön mielipiteenilmaisun sijaan. Yhteisö on japanilaisille tärkeä: tarve kuulua relevanttiin viiteryhmään näkyy Japanissa yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Tämä ilmenee esimerkiksi univormuina, kulutusheimoina ja päätöksenteon kollektiivisuutena organisaatioissa. Japanissa on kuitenkin tarve ilmentää yksilöllisyyttä useilla eri tavoilla ja erilaisia alakulttuureja syntyy koko ajan lisää (Lindblom & Lindblom 2018). Suuren ihmismäärän Japanissa marginaalisistakin harrastuksista kiinnostuneista ihmisistä muodostuu kohtuullisen suuri harrastajajoukko. (Lindblom & Lindblom 2018). Suomen kielen harrastuksen ja Suomesta kiinnostuneiden joukon voitaisiin katsoa olevan yksi tällainen oma ryhmänsä, jonka jäsenet haluavat toisaalta kokea kuuluvuutta keskenään, mutta myös erottua isommasta massasta. 1960-luvulta lähtien japanilaiset ovat olleet innokkaita ulkomaanmatkailijoita. 1970-luvulta lähtien japanilaiset alkoivat arvostaa elämyksiä, ja hyvinvointia ja alkoivat panostaa sekä ulkomaanmatkoihin sekä hinnan sijaan keskittyivät tuotteiden ja palveluiden laatuun. Ulkomaille matkustaessaan japanilaiset kiinnittävät huomiota paikalliseen kulttuuriin ja historiaan. He esimerkiksi haluavat maistaa paikallisia erikoisia ruokia. (Lindblom & Lindblom 2018.) Tutkimukseen osallistuneista kaikki paitsi yksi osallistuja olivat käyneet Suomessa. Suomi oli valikoitunut matkustuskohteeksi sattumalta, esimerkiksi Suomesta kertovan dokumentin televisiosta näkemisen jälkeen. Osa taas oli tiedostetusti suunnitellut Suomen matkaa jo useamman vuoden. Muutama haastateltava oli myös asunut Suomessa esimerkiksi vaihto-opiskeluajan.

Kun otetaan huomioon sosiopoliittinen konteksti, on ymmärrettävää, ettei moni japanilainen näe suomen kielen opiskelua välttämättä kovinkaan hyödyllisenä. Esimerkiksi vieraiden kielten opetuksesta on Japanissa leikattu ja kouluissa ainoana tarjolla olevana vieraana kielenä on useimmiten englanti. Tämän tutkimuksen haastatteluissa tuli esiin myös ympäröivän yhteisön asenteet suomen kielen opiskelua kohtaan. Vaikka ympäröivä yhteisö saattoi hämmästellä ja kyseenalaistaa suomen kielen opiskelun hyödyllisyyden, henkilökohtaisesti opiskelijat kuitenkin kokivat saavansa opiskelusta merkitystä elämäänsä. Aineistossa mainittiin esimerkiksi suomen kielen opiskelun kautta saatu maailmankatsomuksen avartuminen sekä suomalaisen elämäntyylin tuominen osaksi omaa arkipäivää. Monet myös ilmaisivat mielipiteensä siitä, että japanilaisten tulisi opiskella lisää vieraita kieliä ymmärtääkseen maailmaa paremmin.

Asennoituminen riippuu ihmisestä, mutta kun sanon opiskelevani suomea, ihmiset sanovat että "vau". On myös ihmisiä, jotka ihmettelevät sitä, miksi opiskelen suomea ja sanovat "miksi?", koska he tietävät, että

suomea puhutaan vain Suomessa. Eikö olisi hyödyllisempää opiskella englantia tai kiinaa? Mutta minä opiskelen itseäni varten. (Y5)

Kaikki kyselevät miksi opiskelen suomea, mutta itse ajattelen vain, että se on todella hauskaa. Odotan sitä, että saan mennä Suomeen ja puhua taas vähän enemmän. -- Kaikki japanilaiset opiskelevat englantia koulussa. Halusin oppia jotain täysin erilaista. Muiden mielestä suomen kielen opiskelu on erikoista. (Y7)

Perheeni ja ystäväni tuntevat minut, joten he kannustavat minua suomen opiskelussa. Esimerkiksi töissä taas ihmiset ihmettelevät ja kysyvät "miksi (opiskelet) suomea?". (Y4).

Suomessa pärjää myös englannin kielellä, ja siksi ystäväni ihmettelevät suomen kielen opiskeluani. He sanovat, että voisin käyttää tämän rahan ja ajan englannin opiskeluun. En vielä osaa suomea juuri lainkaan, mutta suomen kielen 'fiilisi' sopii minulle. En usko, että olisin jaksanut opiskella englantia samalla tavalla. Suomen kieli sopii minulle. (Y1).

Ei pelkästään suomen kieltä, mutta yleisesti uutta kieltä opiskellessa on kiva käyttää kieltä ja katsoa asioita uudesta näkökulmasta. Haluaisin, että japanilaiset opiskelisivat enemmän kieliä. (Y2)

Kuten Euroopassa myös Japanissa on noussut huoli vieraan kielten opetuksen vähentämisestä kouluissa. Myös Suomessa on oltu huolissaan siitä, että suomalaiset nuoret eivät enää valitse vieraita kieliä lukiossa ja yläkouluissa. Samoin Japanissa esimerkiksi Kubota (2002) artikkelissaan ilmaissut huolensa siitä, että japanilaiset nuoret eivät jaksaa opiskella muita kieliä, koska yliopiston pääsykokeissa painotetaan menestystä englannin kielessä.

Viime aikoina japanilaisessa yhteiskunnassa on herännyt myös huoli siitä, että japanilaiset opiskelijat eivät enää ole kiinnostuneita kansainvälisistä vaihto-ohjelmista, koska siitä ei ole sosiaalista hyötyä Japanissa. Vieraan kielen hyvä taito ei esimerkiksi takaa Japanissa parempaa työllistymistä tai palkkaluokkaa (esim. Ushioda 2013).

Muutama opiskelija kuitenkin ilmaisi, että on kiinnostunut suomen opiskelusta, koska se on täysin erilaista kuin esimerkiksi englantia. He ilmaisivat, että suomen kielen opiskelu on mielenkiintoista juuri siksi, että sen opiskelu on harvinaista. Siksi voisi esimerkiksi ajatella, että suomen kielen oppimisella halutaan erottautua suuremmasta joukosta. Ihmisillä on toisaalta tarvetta tuntea samuutta yhteisöön, mutta toisaalta he toivovat, että heidän erityisyytensä huomioidaan. Osa opiskelijoista myös ilmaisi, että oli mukava tutustua muihin ihmisiin, jotka ovat kiinnostuneet suomesta ja suomen kielestä (Y1, Y3, Y5). Haastateltava Y6 ilmaisi, että haluaa herättää kiinnostuksen Suomea, suomen kieltä ja suomalaista elämäntyyliä kohtaan myös lapsissaan. Y6 kertoi, että hänen lapsensa ovat nähneet äidin opiskelevan suomea ja kysyneet esimerkiksi mitä jotkin sanat tarkoittavat. Hän haluaa jakaa suomen kielen opiskelun lastensa kanssa ja keskustella asioista suomeksi. Voi siis olla, että Suomi-kiinnostus ja suomen kieli jatkuu myös sukupolvelta toiselle.

4.5 Suomalaiset kulttuurituotteet mielenkiinnon herättäjinä

Japanilaiset ovat ahkeria kuluttajia, ja he ovat tottuneet laajoihin valikoimiin. Japanissa tarjolla olevien tuotteiden määrä ylitti kysynnän 1980-luvulla, jonka jälkeen ostopäätöksiin alkoi enenevässä määrin vaikuttaa halu ilmaista henkilökohtaisia mieltymyksiä ja omaa persoonaa. Nykyään tuotteisiin liitetään aineettomia arvoja ja symbolismia. (Lindblom & Lindblom 2018, Kela 2021.) Ei ole siis lainkaan yllättävää, että myös suomen kielen opiskelijoiden kiinnostus Suomea ja suomen kieltä kohtaan heräsi juuri suomalaisten tai japanilaissuomalaisessa yhteistyössä toteutettujen kulttuurituotteiden kautta. Japanilaisia suomen kielen opiskelijoita kiinnostavat esimerkiksi suomalainen antiikki, design, musiikki, urheilu ja elokuvat.

Monille Suomesta kiinnostuneelle japanilaiselle on tuttu japanilainen elokuva vuodelta 2006 nimeltä *'kamome shokudo'* tai suomeksi *'Ruokala Lokki'*, joka on kuvattu Suomessa. Kyseisessä elokuvassa japanilaisnainen ylläpitää ravintolaa Helsingin Punavuoreessa. Opiskelija Y5 ilmaisi, että monet japanilaiset ovat saaneet tietää Suomesta ensimmäisen kerran tuon elokuvan kautta. Aikaisemmin esimerkiksi Kela (2021) on kirjoittanut siitä, miten Aki Kaurismäen elokuvat ovat japanilaisille tuttuja jopa siinä määrin, että Aki Kaurismäen elokuvien tunnelmaa on käytetty hyväksi japanilaisissa mainoksissa. Opiskelija Y5 otti haastatteluun mukaan Marimekon luoja Armi Ratiasta kertovan draamaelokuvan nimeltä *"Armi elää!"*. Kyseinen elokuva kertoo Armi Ratian vaiheista 1949–1968 hänen perustaessaan Marimekon ja johtaessaan sitä laajempaan tietoisuuteen. Japanilaisten Suomikuvassa jo pitkään vaikuttanut tekijä on brändi Marimekko (Lindblom & Lindblom 2018). Opiskelijan mukaan tämä elokuva on auttanut häntä kehittymään suomen kielessä, vaikka tilaisuuksia puhua suomea ei Japanissa juurikaan ole. Esimerkiksi juuri elokuvat ovat mahdollisuus perehtyä suomalaiseen kulttuuriin.

Japanissa ei juurikaan ole paikkoja, joissa voi opiskella suomen kieltä. Vain Osakassa (Kansain alueella). – Tulevaisuudessa haluan oppia lisää ei ainoastaan Marimekosta ja designista, mutta myös muusta suomalaisesta kulttuurista ja historiasta. (Y5).

Opiskelija Y5 kertoo, että haluaa tulevaisuudessa oppia lisää suomalaisesta kulttuurista ja suomen historiasta, ei ainoastaan Marimekko-brändistä. Kiinnostus laajemmin suomalaista kulttuuria kohtaan on herännyt elokuvan ja Marimekon myötä. Y5 kertoo, että hän päätyi Suomeen alun perin sattumalta, kun hänen työkaverinsa ehdotti Suomen-matkaa. Hän ei tiennyt etukäteen Suomesta juuri muuta kuin nimen, mutta ihastui suomalaiseen kulttuuriin. Hän otti Armi-elokuvan lisäksi haastatteluun mukaan Marimekon Unikko-pussukan, jonka hän oli ostanut 10 vuotta sitten Suomen matkallaan. Hän ei tiennyt Suomesta edes Marimekkoa ennen tuota matkaa, mutta ihastui pussukkaan, joka

hänen omien sanojensa mukaan oli söpö. Nykyään opiskelijan kotona monet huonekalut tai esineet on valmistettu Suomessa. Japanilaisten kuluttajien keskuudessa vallitsee erityisesti söpöyden ihanne (Lindblom & Lindblom 2018).

Schmittin ja Panin (1994) mukaan aasialaiset kuluttajat arvostavat tuotteiden symbolisia merkityksiä ja mielikuvia. Lindblom & Lindblomin (2018) mukaan mielikuva ja imago vaikuttavat Aasiassa kuluttamiseen mahdollisesti länsimaita enemmän. Haastateltava Y1 oli nähnyt 10 vuotta sitten Arabian Kastehelmi-maljan lehdessä, ja ihastunut siihen. Hän sai tietää sen olevan suomalaista designia, ja mielenkiinto Suomeen heräsi. Opiskelijan mielestä suomen kielen taidosta on hyötyä kesäkirpputoreilla ostoksia tehdessä, sillä suomalaiset ilahtuvat kovasti, kun suomen kieltä käyttää. Lisäksi antiikkituotteista löytyy tietoa netistä helpoiten suomen kielellä. Haastateltavien puheessa erityisesti ilahduttavia olivat kanssakäyminen suomalaisten natiivipuhujien kanssa ostotilanteissa.

[Kirpputoreilla] sen sijaan, että sanoisin englannin kielellä 'twenty euro', suomalaiset kuulevat sanan 'kaksikymmentä euroa' - he yllättyvät. - Lisäksi, kun etsin tietoa netistä, esimerkiksi kirpputoreista, helpoiten löydän sitä suomen kielellä. (Y1).

Yllä olevassa esimerkissä Y1 kertoo, että suomalaiset yllättyvät, kun ulkomaalainen puhuu englannin kielen sijaan suomea. Suomalaisten englannin kielen käyttö ulkomaalaisten kanssa suomen kielen sijaan on tuttu ilmiö, johon on viime vuosina havahduttu.

Japanilaisia opiskelijoita kiinnostavat myös muumit. Japanissa monenlaiset maskotit ja sarjakuvasankarit koristavat useita tarve-esineitä. Lisäksi ne esiintyvät virallisissa yhteyksissä esimerkiksi edustamassa kaupunkia tai aluetta. Hahmot vetoavat laajalti japanilaisiin – niitä ei ole tarkoitettu ainoastaan lapsille vaan kaikenikäisille sukupuolesta riippumatta (Lindblom & Lindblom 2018.) Haastateltava (Y3) vertasi muumeja hahmoina japanilaisiin 'youkai'-olentoihin eli eräänlaisiin yliluonnollisiin henkiolentoihin. Uskon, että haastateltava viittaa näihin olentoihin niiden ulkomuodon takia sekä ehkä lisäksi sen takia, että nämä hahmot ovat näkyvillä monessa paikassa Suomessa, vaikka niitä ei liitetäkään uskontoon.

Katsoin muumeja pienenä televisiosta. Muumit ovat japaniksi kuin "youkai"[yliluonnollisia henkiolentoja]. Ovathan ne siis kuitenkin söpöjä. Japanilaisessa kulttuurissa japanilaisissa metsissä on näitä henkiolentoja. Japanissa niitä myös visualisoidaan erilaisin kuvin. Ehkä Suomessa tehdään samoin. (Y3)

Opiskelija tarkastelee Suomea japanilaisen kulttuurin näkökulmasta. Japanissa shintolaisuus ja buddhalaisuus yhdistyvät ihmisten arkipäiväiseen elämään hyvin eri tavalla kuin uskonto

Suomessa. Suomessa ei ajatella Muumien oikeasti olevan olemassa, vaikkakin Muumit ovat hahmoina suurelle osalle suomalaisista rakkaita. Japanilainen kotoperäinen uskonto shintolaisuus näkee jumaluutta kaikkialla, ja se sekoittuu hyvin paljon japanilaisten arkipäivään.

Suomalaiset hahmot ovat olleet myös esillä japanilaisissa mangasarjakuvissa. Opiskelija Y7 kiinnostui Suomesta luettuaan japaninkielistä *Axis Powers Hetalia*-sarjakuvaa, joka kertoo eri maiden suhteista maailmansotien aikana, ja jossa eri maat on kuvattu mangatyylisinä piirroshahmoina. Suomi kuvataan sarjakuvissa kilttinä ja ahkerana hahmona, joka stereotyyppisesti saunoo ja syö salmiakkia. Hahmossa voisi nähdä kuvastuvan japanilaisten yleisesti jaetun Suomi-kuvan.

4.6 Tasa-arvoinen ja mielenkiintoinen Suomi

Lindblomin & Lindblomin (2018) tutkimuksessa suomalaisen yhteiskunnan erityispiirteet muodostivat selkeän oman maakuvakokonaisuutensa. Näin oli myös tässä tutkimuksessa. Japanilainen yhteiskuntarakente ja työkuulttuuri on vahvan hierarkkinen. Lisäksi sukupuolten välinen tasa-arvo on länsimaiden alhaisimpia sekä lastenhoidon ja koulutuksen kustannukset ovat korkeita (Lindblom & Lindblom 2018.) Vastaajat toivat esiin esimerkiksi miesten ja naisten tasa-arvon sekä japanilaisten ja suomalaisten luonteenpiirteiden 'samanlaisuuden'. Lisäksi yllättävästi joidenkin haastateltavien vastauksissa Suomeen liitettiin vahvan uskonnollisia mielikuvia.

Aikaisempien tutkimuksien perusteella (Lindblom & Lindblom 2018) japanilaisten Suomi-kuvaan eivät vaikuta enää pelkästään yksittäiset kulttuurituotteet tai brändit, vaan japanilaiset kokevat laajempaa vetovoimaa suomalaista kulttuuria ja elämäntapaa kohtaan. Lindblomien mukaan vetovoimainen kuva on syntynyt aikojen saatossa. Lindblomien mukaan japanilaisten Suomi-kuvaan vaikuttaa hyvin vähän päivänpolttavia ja ajankohtaisia elementtejä. Myös tässä tutkimuksessa huomattiin, että japanilaiset kokevat elämän Suomessa toisaalta muistuttavan, toisaalta eroavan paljon elämästä Japanissa. Myös suomalaiset ovat kokeneet samanlaisuutta japanilaisten ja suomalaisten välillä. Suomessa esimerkiksi YLE on uutisoinut suomalaisen ja japanilaisen kulttuurin samanlaisuuksista (YLE 15.8.2013).

Minä pidän Hokkaidon saaresta (Japanin pohjoisin saari) ja olen matkustanut sinne usein. (Suomalainen) ilmapiiri tuntuu samanlaiselta. Siellä (Suomessa), kun minulle opetettiin (asioita suomalaisesta kulttuurista), ajattelin, että "tämäkin on samanlaista". Miksi Suomi, joka on niin kaukana Japanista, muistuttaa niin paljon Japania? (Y3)

Naiset ovat (Suomessa) Japaniin verrattuna enemmän osallisina yhteiskunnassa. Miehet tekevät kotitöitä. Lasten kasvattaminen on helppoa. Ihmiset ovat "ujoja", mikä muistuttaa japanilaisia. (Y5)

Lisäksi Suomi koettiin turvallisena maana. Suomeen liitetyt mielikuvat olivat lähinnä positiivisia, mutta tämä luultavasti johtuu myös otannasta (suomen kieltä opiskelevat ovat jo valmiiksi kiinnostuneita Suomesta). Nämä näkemykset ovat kuitenkin linjassa aikaisemman tutkimuksen kanssa. Suomea kuvailtiin myös mysteeriseksi maaksi, jossa mielenkiintoiset ihmiset elävät (Y1).

Suomalaiset tapahtumat ovat mielenkiintoisia - esimerkiksi sienestyskilpailut, kännykän heitto kilpailut, ompelukilpailut - minusta nämä kaikki ovat vähän erikoisia. Vaikka suomen väkiluku on pieni, 5 miljoonaa, ja maa on pieni, miten voi olla, että siellä elää niin hullunkurisia ihmisiä? Suomalaiset juovat paljon kahvia, tykkäävät jäätelöstä ja syövät makkaraa. (Y3).

Yllä olevassa esimerkissä opiskelija Y1 kertoo suomalaisista humoristisista kesätapahtumista kuten kännykänheiton kilpailusta. Haastateltavan mielestä suomalaisten mieltymys kahviin, jäätelöön ja makkaraan on myös erikoista.

Maagiset ja uskonnolliset elementit yhdistyivät myös haastateltavien kokemuksissa. Joissain tapauksissa myös sellaiset elementit, joita ei Suomessa nähdä juurikaan uskonnollisina, saivat japanilaisten opiskelijoiden ajatuksissa uusia merkityksiä. Esimerkiksi opiskelija Y7 sanoi, että yksi tavoite Suomen matkalle on tavata joulupukki. Samankaltaista maamielikuvien linkittyminen imaginäärihahmoihin on todettu myös brittiläisten ja eteläkorealaisten maamielikuvia koskevissa maakuvatutkimuksissa (Lindblom & Lindblom 2018). Kleppen ym. (2002) mukaan sosiaalisiin ja jaettuihin merkityksiin pohjautuvat maakuvat ovat erityisen myönteisiä aasialaisten keskuudessa. Tärkeäksi ei nähdä niinkään käytännöllisiä elementtejä. Japanin uskonto shintolaisuus on animismista, pyhyys ja jumaluus sekoittuvat arkipäivän elämässä. Länsimaisesta näkökulmasta symbolismi ja yli-luonnollisuus ovat korostetun vahvasti läsnä Japanissa myös arkisissa konteksteissa. Tästä näkökulmasta on helppo ymmärtää, miksi yli-luonnolliset ja maagiset piirteet korostuvat japanilaisten maamielikuvissa. (Lindblom & Lindblom 2018). Luvussa 4.5 esittelin opiskelijan Y3 tulkinnan Muumeista eräänlaisina henkiolentoina. Haastateltava Y3 kertoi lisäksi Suomen-matkastaan, jossa hän vieraili Tampereen tuomiokirkossa ja tutustui Hugo Simbergin Kuoleman puutarha -maalaukseen. Opiskelijan tulkinnassa kukkia kastelevat luurangot ovat kuoleman jumalia (japaniksi *shinigami*). Opiskelija kertoi, että hänelle oli kerrottu kukkien kuvastavan menehtyneitä ihmisiä – näiden opiskelija tulkitsi olevan suomalaisen kristinuskon ja hänen tuntemansa kristinuskon eroavaisuuksia. Opiskelija kertoi työskentelevänsä temppelissä, minkä vuoksi häntä kiinnostaa Suomessa juuri protestanttinen uskonto.

5 YHTEENVETO JA POHDINTA

Analyysiosiossa olen eritellyt aineistosta esiin tulleita teemoja. Suomen kieli ja Suomi maana herättää japanilaisopiskelijoissa monenlaisia ajatuksia, joista osa on samansuuntaisia jo aikaisemman tutkimuksen kanssa. Suomen kieli koetaan läheisenä ja suomen kielen oppiminen henkilökohtaisesti merkityksellisenä. Suomi taas nähdään mielenkiintoisena, kulttuuriltaan toisaalta Japania muistuttavana ja siitä eroavana Marimekon ja tasa-arvon maana. Opiskelijoiden käsityksissä sekoittuvat affektiiviset, kielen kauneuteen ja omiin kokemuksiin liittyvät ja kognitiiviset eli tietoon perustuvat elementit.

Tässä osiossa esittelen tutkimuksen keskeiset tulokset kappaleessa 5.1 ja sen jälkeen pohdin tutkimuksen luotettavuutta kappaleessa 5.2. Jatkotutkimusehdotukset esittelen kappaleessa 5.3.

5.1 Tutkimuksen keskeiset tulokset

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että suomalaisilla ja japanilaisilla on monia samansuuntaisia syitä opiskella kohdekieltä. Haastatellut suomen kielen aikuisopiskelijat kokevat suomen erikoiseksi kieleksi, mutta toisaalta läheiseksi, japanin kieltä muistuttavaksi. Läheiseksi ja siten myös helpoksi koetaan ääntäminen – tämä johtunee siitä, että sekä suomi että japani ovat molemmat vokaalivoittoisia kieliä. Vaikeuksia heille taas aiheuttaa suomen kielen sijavaihtelu. Suomen kielen kirjoitusjärjestelmä koetaan kohtuullisen helppona oppia, sillä latinalainen aakkosto on kaikille tuttu, koska opiskelijoilla on enemmän tai vähemmän kokemusta englannin kielen opiskelusta. Näin ollen suomen kieli eroaa muista Japanissa usein opiskeltavista kielistä kuten kiinasta ja koreasta. Japanilaisille vierasperäiset merkit ä ja ö aiheuttavat ihastusta ja jopa mielikuvia. Esimerkiksi Kela (2021) on gradussaan pohtinut, että suomenkielisten yritysnimien avulla, jotka sisältävät nämä erikoismerkit, pyritään Japanissa erottautumaan joukosta.

Tässä tutkimuksessa haastatellut aikuisopiskelijat kokivat suomen kielen opiskelun yhtenä tapana erottautua muista japanilaisista. Suomen kielen opiskelu oli monelle jotain erilaista verrattuna esimerkiksi englannin opiskeluun, jota japanilaiset opiskelevat koulussa. Yleisesti opiskelijat toivoivat, että japanilaiset opiskelisivat monipuolisemmin kieliä. Uuden kielen oppiminen oli opiskelijoille mahdollisuus tutustua uudenlaiseen tapaan katsoa maailmaa. Kuljun (2016, 123) tutkimus osoittaa, että kielenoppimisessa on kyse paljon muustakin kuin vain kielen hallinnasta: opittava kieli saa paljon lisämerkityksiä itsessään ja suhteessa opiskelijoiden ensikieleen tai muihin kieliin. Tämän tutkimuksen osallistujat tarkastelivat suomen kieltä verrattuna yleisesti japanilaisissa kouluissa opittaviin kieliin kuten englantiin, koreaan ja kiinaan. Vaikka haastateltavat kertoivat, että ympärillä

olevat ihmiset eivät usein ymmärtäneet suomen opiskelun merkitystä, henkilökohtaisesti opiskelijat kokivat suomen opiskelun tärkeäksi harrastukseksi. Suomen kieli ja Suomi liittyi yleensä opiskelijoiden elämään ja harrastuksiin muillakin tavoin: suomen kielen osaamisesta oli hyötyä esimerkiksi antiikkiharrastuksen parissa – suomen kielen osaamisen avulla oli mahdollista päästä paremmin käsiksi harvinaisiin esineisiin tai seurata suomalaisurheilijoiden tekemisiä sosiaalisesta mediasta. Opiskelijat kokivat, että suomen osaamisesta on hyötyä Suomen matkalla, mutta iso osa opiskelijoista ei osannut vastata, miten suomen kieli liittyy heidän tulevaisuudensuunnitelmiinsa. Suomen kielen opiskelu oli monille opiskelijoista vain harrastus ja kielikoulussa on mahdollisuus tavata samoista asioista kiinnostuneita ihmisiä.

Haastateltavien esiin tulleissa tavoissa puhua kielestä voitiin hahmottaa Kalajan (2016) tulkintarepertoaarit eli jo käytetyt tavat puhua kielestä. Tulkintarepertoaarit tunteellisuus, esteettisyys, elinvoimaisuus ja haasteellisuus esiteltiin laajemmin luvussa 2.1.3. Kielen esteettisyydestä puhuesaan opiskelijat kuvailivat suomea esimerkiksi sanoilla 'lempeä' ja 'söpö'. Elinvoimaisuudesta puhuttaessa esiin tuli usein se, että suomea puhutaan vain hyvin pienellä maantieteellisellä alueella, minkä vuoksi ympäröivät ihmiset eivät usein näe sen opiskelua hyödyllisenä. Suomen kieleen liittyi myös monenlaisia tunteita ja suomen kieli yhdistettiin yleensä Suomen-matkan positiivisiin tai negatiivisiin kokemuksiin.

Tuloksia tarkasteltaessa on otettava huomioon, että jo valmiiksi suomen kieltä opiskelevat japanilaiset omaavat todennäköisesti positiivisen kuvan suomen kielestä ja Suomesta verrattuna tavallisiin japanilaisiin. Tutkimukset kuitenkin puoltavat (mm. Lindblom & Lindblom 2018), että myös ihan tavallisilla japanilaisilla on erityisen positiivinen kuva Suomesta. Lindblomin & Lindblomin (2018) mukaan japanilaisten maamielikuvissa yhdistyvät kiinteät stereotypiat ja klassikot, kuten muumit ja Marimekko. Mielikuvissa ei heidän mukaansa kuitenkaan esiinny ulkomaalaisten matkailulehtien usein esittelemät suomalainen elävä ravintolakulttuuri ja urbaani kaupunkikulttuuri. On kuitenkin otettava huomioon, että Suomeen jo matkustaneet tai Suomen matkaa suunnitelleet ajattelevat Suomesta varmasti hyvin eri tavoin kuin sellaiset yksilöt, joilla ei ole aikomusta vieraillla Suomessa. Heillä on todennäköisesti enemmän tietoa Suomesta kuin keskivertojapanilaisilla. Tässäkin tutkimuksessa kaikki paitsi yksi haastateltava olivat jo käyneet Suomessa ainakin kerran, useampi jo moneen otteeseen. Lindblom & Lindblom (2018) vahvistivat omassa tutkimuksessaan, että maamielikuvat Suomesta muuttuivat myönteisemmiksi matkakokemuksen myötä: maakuva oli heidän mukaansa jopa positiivisin niillä, joilla oli aikaisempaa matkailukokemusta Suomesta. Suomi siis pystyy hyvin vastaamaan japanilaisten odotuksiin ja jopa ylittämään ne. Myönteisen maakuvan syntyyn historian saatossa ovat vaikuttaneet eri tekijät ja toimijat niin Suomessa kuin Japanissa. (Lindblom &

Lindblom 2018; Ipatti 2019). Maakuva toisintuu matkailuesitteissä, elokuvissa, mainonnassa ja kirjallisuuden kuvastoissa ja lopulta japanilaisten kuluttajien mielissä. On vaikea sanoa, ovatko tämän tutkimuksen tulokset Japani-spesifejä eikä yleisaasialaisia piirteitä, ja sen selvittämiseksi tulisi muiden itä-aasialaisten, esimerkiksi kiinalaisten tai eteläkorealaisten käsityksiä Suomesta ja suomen kielestä tutkia laajemmin. Voi olla, että nämä käsitykset Suomesta ovat yleisestikin aasialaisen väestön keskuudessa, mutta sitä ei tällä tutkimuksella pystytä selvittämään. (ks. mm. Lindblom & Lindblom 2018).

Toisen ja vieraan kielen oppiminen on hyvin kompleksinen prosessi, eikä kaikkia siihen vaikuttavia tekijöitä voida selvittää tarpeeksi kattavasti (Korhonen 2012; Larsen-Freeman 1997). Tärkeintä on se, mitä opiskelija tekee oman oppimisensa eteen ja miten hän käyttää hyväkseen käytettävissä olevat resurssit (Korhonen 2012, 275). Opettajan tehtävä on kannustaa opiskelijoita hyödyntämään kaikki mahdolliset kielelliset resurssit erityisesti silloin, kun kontaktit suomen kielen puhujiin ovat vähäiset (Korhonen 2012, 275–276). On otettava huomioon, tämän tutkimuksen tarkoitus ei ollut tehdä yleistyksiä opiskelijoista ’japanilaisina’, vaan hedelmällisempää on tarkastella heidän omaa historiaansa ja kokemuksiaan suomen kielen opiskelijoina.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan tutkimusten toistettavuuden eli reliaaabeliuden käsitteen avulla. Tarkoituksena on, että tutkimuksen tulokset eivät ole sattumanvaraisia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 232). Laadullisessa tutkimuksessa tärkeintä on henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien tarkka kuvaus. Janesick (2000: 93). Tutkimuksen validius tarkoittaa kuvauksen ja siihen liitettyjen tulkintojen yhteensopivuutta. Tutkijan on selostettava mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi tutkimuksen toteuttamisen olosuhteet, haastatteluihin käytetty aika, häiriötekijät ja mahdolliset virhetulkinnat. Lisäksi tutkijan on avattava käyttämänsä analyysimenetelmää ja sen perusteita ja avattava tulkintaa. Tulkinta on perusteltava aineistoesimerkein ja teorian avulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009: 232).

Tämän tutkimuksen tuloksia tarkastellessa on otettava huomioon, että aineisto on kerätty keväällä 2020. Käsitykset ovat aina tilanteisia ja dynaamisia, joten oletettavaa on, että samojenkin opiskelijoiden käsitykset suomen kielestä ja Suomesta ovat saattaneet muuttua opiskelun edetessä tai esimerkiksi maailmantilanteen muuttuessa. Tätä tutkimusta onkin tarkasteltava tapaustutkimuksena. On

mahdollista, että jos samat kysymykset esitettäisiin toiselle ryhmälle japanilaisia suomen kielen aikuisopiskelijoita vuonna 2022, saataisiin erilaisia tuloksia.

5.3 Jatkotutkimusehdotukset

Pro-gradu -tutkielman laajuuden vuoksi tässä tutkimuksessa pyrittiin luomaan varsin suppea kuva tutkittavana olevasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimukseni ei myöskään pyri laajempaan yleistettävyyteen. Jatkotutkimuksissa olisi mahdollista esimerkiksi syventyä laajemmin opiskelijoiden taustatietoihin ja luoda oppimisprofiileja analyysin pohjalta. Mielenkiintoista olisi esimerkiksi tietää, millä alalla he toimivat, ovatko he työelämässä ja laajempi harrastuneisuus. Lisäksi olisi mielenkiintoista tietää, millaisia persoonia opiskelijat ovat muuten, ahkeroivatko he samalla tavalla muilla elämän osa-alueilla ja työssä, millaisia muita mielenkiinnon kohteita heillä on. Näiden avulla kielen suomen kielen oppimista voitaisiin tutkia osana identiteettiä laajemmin kuin mitä tässä tutkimuksessa pystyttiin. Suomen kielen oppimista olisi hyvä tutkia lisää juuri Aasiassa, jossa suomen kieltä opiskelevia on tutkittu vain hyvin vähän.

Lisäksi olisi hyvä saada tietää, ovatko tässä tutkimuksessa ja aikaisemmassa tutkimuksissa, esimerkiksi Lindblomin & Lindblomin (2018) tutkimuksessa esitetyt tulokset pelkästään Japani-spesifejä vai voiko joitakin piirteitä (esimerkiksi söpöyden arvostamista) kuvata yleisesti itäaasialaisina piirteinä. Olisi mielenkiintoista saada tietää, millaisia tuloksia saataisiin vastaavasta tutkimuksesta esimerkiksi Kiinasta tai Etelä-Koreasta, mikäli näissä maissa on instituutioita, joissa on mahdollista opiskella suomen kieltä. Lisäksi on oletettavaa, että näissä maissa saattaa olla paljon esimerkiksi itsenäisesti suomen kieltä opiskelevia. Olisi mielenkiintoista saada tietää, mikä japanilaisia tai itäaasialaisia yleisesti motivoi Suomen kielen opiskeluun ja minkälaisia oppimisen tapoja he käyttävät. Oppimiseen on tänä päivänä paljon myös erilaisia sovelluksia ja pelejä, joten voisi olla mielenkiintoista tietää, miten opiskelijat oppivat niiden kautta. Jatkotutkimuksissa olisi lisäksi mahdollista tutkia teoreettisemmin japanilaisten maakuvaa jo olemassa olevien maakuvateorioiden avulla.

LÄHTEET

- ABE, KEIKO 2004: Japanese attitudes towards foreign languages – *Collegium antropologicum* 28 (1) s. 115–122.
- AHONEN, MONA 2019: *Maahanmuuttajaopiskelijoiden käsityksiä suomen kielestä*. Sivuaineen tutkielma. Oulun yliopisto.
- ALANEN, RIIKKA 2003: A sociocultural approach to young language learners' beliefs about language learning. – Paula Kalaja, & Ana Maria Barcelos (toim.), *Beliefs about SLA: New research approaches* 55–85 Kluwer Academic Publishers.
- APPLE, MATTHEW T. – DEXTER DA SILVA – TERRY FELLNER (toim.) 2013: *Language learning motivation in Japan*. 1. painos. Bristol: Multilingual Matters. Print.
- ARAKI-MASONEN, KUMI 2021: *Hiragana ja katakana: opas japanilaisen tavukirjoituksen maailmaan*. Helsinki: Finn Lectura.
- ARO, MARI 2012: *Speakers and doers: polyphony and agency in children's beliefs about language learning*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3532-0>
- BACKHAUS, PETER 2005: Signs of Multilingualism in Tokyo. A Diachronic Look at the Linguistic Landscape. *International Journal of the Sociology of Language* 175/176 s. 103–121.
- DUFVA, HANNELE 1994: Everyday knowledge of language: a dialogical approach to awareness. – *Finlance* 14. *A Finnish Journal of Applied Linguistics* XIV s. 22–49. Print.
- DUFVA, HANNELE – LÄHTEENMÄKI, MIKA – ISOHERRANEN, SARI 1996: *Elämää kielen kanssa: arki-käsityksiä kielestä, sen oppimisesta ja opettamisesta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Print.
- DÖRNYEI, ZOLTÁN – RYAN, STEPHEN 2015: *The Psychology of the Language Learner Revisited*. London: Taylor and Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315779553>.
- DÖRNYEI, ZOLTÁN – USHIODA EMA 2011: *Teaching and researching motivation. Applied Linguistics in Action Series*. 2. painos. Pearson Education Limited.
- DÖRNYEI, ZOLTÁN – OTTO, ISTVAN 1998: Motivation in action a process model of L2 motivation. – *Working Papers in Applied Linguistics*, 4. s. 43–69. Thames Valley University, London.
- FUJITA, TOMONAO 2010: Ce que le plurilinguisme apporte à l'enseignement d'une deuxième langue étrangère, dispensé à l'intention des étudiants en sciences sociales. 複言語主義が社会科学系の学生に対する第2外国語教育にもたらすもの. Kwansai Gakuin University Repository. <http://hdl.handle.net/10236/3653>
- FÄLT, OLAVI K. 2002: Japani kulttuurivirtojen suvantona. – Olavi K. Fält, Kai Nieminen, Anna Tuovinen & Ilmari Vesterinen (toim.), *Japanin kulttuuri* s. 9–155. Helsinki: Otava.

- HAYAKAWA, HARUKO 2019: Suomen ja Japanin suhteiden historia ja tulevaisuus. – Juha Saunavaara & Laura Ipatti (toim.). *Suomi ja Japani. Kaukaiset mutta läheiset*. s. 255–257. Helsinki: Edita.
- HIRSJÄRVI, SIRKKA – REMES, PIRKKO – SAJAVAARA, PAULA 2009: *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Helsinki: Tammi.
- HOLLIDAY, ADRIAN. 1999: Small cultures. – *Applied Linguistics*, 20, 237–264. doi:10.1093/applin/20.2.237
- HORIGUCHI, SACHIKO – IMOTO, YUKI – POOLE, GREGORY. S. 2015: *Foreign Language Education in Japan. Exploring Qualitative Approaches*. 1. painos. Rotterdam: SensePublishers.
- HORWITZ, ELAINE. K. 1985: Using Student Beliefs About Language Learning and Teaching in the Foreign Language Methods Course. – *Foreign Language Annals*, 18 (4): 333–340. <https://doi.org/10.1111/j.1944-9720.1985.tb01811.x>
- INABA, CHIHARU 2006: *Mazu wa kore dake finrandogo. Ainoastaan tämä ensin suomen kielestä*. Tokio: Kokusaigo gakusha.
- IPATTI, LAURA 2019a: At the roots of the Finland bloom. The Implementation of Finnish Image Policy in Japan in the 1960s. *Scandinavian Journal of History* 44 (1) s. 103–130.
- IPATTI, LAURA 2019b: Helsingissä brändättyä – Suomi-kuvan rakentaminen Japanissa. – Juha Saunavaara & Laura Ipatti (toim.). *Suomi ja Japani. Kaukaiset mutta läheiset*. s. 47–57. Helsinki: Edita.
- Japanin kieli sai uuden sanan suomalaisesta neuvolasta*. STT info 2018 <https://www.sttinfo.fi/tidote/japanin-kieli-sai-uuden-sanan-suomalaisesta-neuvolasta?publisherId=69427962&releaseId=69427977> (20.6.2020).
- KALAJA, PAULA 2016: Englanti on ”tapa matkustaa. Suomi on lähtöasema tai määränpää”: kielikäsitteistä diskursiivisesti ja pitkittäisesti. – Anna. Solin, Johanna Vaattovaara, Niina. Hynninen, Ulla. Tiililä, & Taru. Nordlund (toim.), *Kielenkäyttäjät muuttuvissa instituutioissa - The language user in changing institutions. AFinLAn vuosikirja* 2016 s. 108-126. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistys. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja, 74. <http://ojs.tsv.fi/index.php/afinlavk/article/view/59722>
- 2011: Totta vai tarua? Kielenoppijuus narratiivien valossa. Paula Kalaja, Riikka Alanen & Hannele Dufva (toim.). *Kieltä tutkimassa. Tutkielman laatijan opas*. Helsinki: Finn Lectura.
- KALAJA, PAULA – BARCELOS, ANA. MARIA. F. – ARO, MARI 2018: Revisiting Research on L2 Learner Beliefs: Looking Back and Looking Forward. – Peter. Garrett, & Josep. M. Cots (toim.), *The Routledge Handbook of Language Awareness* s. 222–237. Routledge. Routledge Handbooks in Linguistics.
- KELA, MINNA 2021: *Söpö sopii, KuKKA & CAFÉ TERVE! Japanilaisyriyten osin tai kokonaan suomenkieliset nimet*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202104263524>

- KIEHELÄ, ALINA. & VEIVO, OUTI. 2020: “En pysty ottamaan valinnaista kieltä vaikka haluaisin” – Valinnaiset kielet vähenevät lukiossa. – *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 11(5). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-syyskuu-2020/en-pysty-ottamaan-valinnaista-kielta-vaikka-haluaisin-valinnaiset-kielet-vahenevat-lukiossa> (31.8.2022).
- KIMANEN, SEPPO 2009: Suomi-kuvaa japanilaiseen tyyliin. – Suomi ulkomaisissa tiedotusvälineissä 2008. *Ulkoministeriön viestintä- ja kulttuuriosaston julkaisu 10. vuosikerta*. Helsinki: Edita.
- KIVIOJA, VIRPI 2018: Meille ja muille tarjottua Suomi-kuvaa. – *Ennen ja nyt* 3. <https://journal.fi/ennenjanyt/article/view/108877> (2.8.2022).
- KLEPPE, INGEBORG. A., IVERSEN, NINA. M. & STENSAKER, INGER 2002: Country images in marketing strategies. Conceptual issues and an empirical Asian illustration. – *Journal of Brand Management* 10 (1), s. 61–75.
- KUBOTA, RYOKO 2002: The Impact of Globalization on Language Teaching in Japan. *Globalization and Language Teaching*. Rotulledge.
- KUBOTA, RYOKO 1998: Ideologies of English in Japan. – *World Englishes* 17 (3), s. 295–306.
- KULJU, JONNA 2016: Yksilön ja yhteisön kielitaitoa – maahanmuuttajaopiskelijoiden kertomuksia kommunikointihalukkuudesta ja käsityksistään suomesta opiskelukielenä ammatillisessa koulutuksessa. – *AFinLAN vuosikirja 2016* (Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja 74). <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59723> (7.9.2022).
- KOBAYASHI, YOKO 2013: Europe versus Asia: Foreign language education other than English in Japan’s higher education. – *Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning* 66 (3) s. 269–281.
- KOKKONEN, YRJÖ 2013: Maailman vaikeimmat kielet listattu: katso miten suomi sijoittuu. Uutisarikkeli. [//yle.fi/uutiset/3-6689352](http://yle.fi/uutiset/3-6689352) (Viitattu 2.8.2022).
- KORHONEN, SEIJA 2012: *Oppijan suomi. Koulutettujen aikuisten käsitykset ja kompetenssit*. Helsinki: Unigrafia Oy.
- LEHTO, LIISA-MARIA 2018: *Korpusavusteinen diskurssianalyysi japaninsuomalaisten kielipuheesta*. Väitöskirja, Oulun yliopisto. Acta Universitatis Ouluensis Series B Humaniora 162. Oulu: Oulun yliopisto.
- LINDBLOM, TARU – LINDBLOM, ARTO 2018: Tasa-arvoa ja revontulia. Japanilaisten Suomi-kuva 2010-luvulla. – *Ennen ja nyt. Historian tietosanomat* 18 (3).
- LÄNSISALMI RIIKKA 2019: Japanin ja Suomen kielen osaajat nyt ja tulevaisuudessa. – Juha Saunavaara & Laura Ipatti (toim.). *Suomi ja Japani. Kaukaiset mutta läheiset*. s. 226–236.
- 2018: Kieli ja kirjoitusjärjestelmä ”japanilaisuuden” mittana. – *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9(6). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2018/kieli-ja-kirjoitusjarjestelma-japanilaisuuden-mittana> (24.10.2022).

- 2017: ”Kissankieliset” japania oppimassa. – *Kieli, koulutus ja yhteiskunta* 8(1). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-maaliskuu-2017/kissankieliset-japania-oppimassa> (2.8.2022).
- MACCANNELL, DEAN 1999: *The tourist. A new theory of the leisure class*. Berkeley: University of California Press.
- MC EOWN SUGITA, MAYA – SAWAKI, YASUYO – HARADA, TETSUO. 2017: Foreign Language Learning Motivation in the Japanese Context: Social and Political Influences on Self. – *The Modern Language Journal* 101(3), s. 533–547. <https://doi.org/10.1111/modl.12411>
- MOATE, JOSEPHINE 2016: What is the value of plurilingualism? – *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 7(5). <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2016/what-is-the-value-of-plurilingualism>.
- MÄNTYNEN, ANNE – HALONEN, MIA – SOLIN, ANNA – PIETIKÄINEN, SARI. 2012: Kieli-ideologioiden teoriaa ja käytäntöä. – *Virittäjä* 116(3) s. 325–348.
- OGAWA, YOSHIMI 2019: Suomea tunnetuksi tehneet japanilaiset oppilaineen kahdella sodanjälkeisellä vuosikymmenellä. – Juha Saunavaara & Laura Ipatti (toim.). *Suomi ja Japani. Kaukaiset mutta läheiset*. s. 164–177. Helsinki: Edita.
- PIETILÄ, PÄIVI – LINTUNEN, PEKKA 2014: Kielen oppiminen ja opettaminen. – Päivi Pietilä & Pekka Lintunen (toim.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle*. s.11–25. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.
- PIETILÄ, PÄIVI 2014: Yksilölliset erot kielenoppimisessa. – Päivi Pietilä & Pekka Lintunen (toim.), *Kuinka kieltä opitaan. Opas vieraan kielen opettajalle ja opiskelijalle*. s.11–25. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press.
- PIIPPO, IRINA – VAATTOVAARA, JOHANNA & VOUTILAINEN, EERO 2016: *Kielen taju. Vuorovaikutus, asenteet ja ideologiat*. Helsinki: Art House.
- RUUSUVUORI, JOHANNA – TIITTULA, LIISA 2005: *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 2005. Print.
- RYAN STEPHEN – MERCER, SARAH 2012: Implicit theories. Language Learning Mindsets. – Sarah, Mercer, Stephen Ryan & Marion Williams (toim.). *Psychology for Language Learning. Insights from Research, Theory and Practice* s. 74–89. Basingstoke: New York: Palgrave Macmillan.
- SAARANEN-KAUPPINEN, ANITA – PUUSNIEKKA, ANNA 2006: *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. (20.9.2020).
- SALMINEN, ESKO 2000: *Suomi-kuva Venäjän ja EU:n lehdistössä 1990–2000*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

- SALOMAA, TOMI 2022: Aasialaiset himoitsevat nyt näitä Suomi-tuotteita: yksi astia erityisen kysytty. *Iltalehti* 22.7.2022. <https://www.iltalehti.fi/asumisartikkelit/a/c455b6c1-8268-4f08-bbe3-8614ff87138d> (25.10.2022).
- SCHMITT, BERND. H. – PAN, YIGANG. 1994: Managing Corporate and Brand Identities in the Asia-Pacific Region. – *California Management Review* 36 (4), s. 32—48.
- SCOTSON, MIA 2020: Suomen kielen käyttöön liittyvät tunteet, käsitykset ja toimijuus. – *Journal of Applied Language Studies* 13/3 s. 107–129.
- SERITA, VIRPI 2012: *Konnichi wa: japania aikuisille 1*. Helsinki: Finn Lectura.
- Suomen edustautumisen historia Japanissa. Finland abroad* -nettisivu. Tokio: Suomen suurlähetystö. <https://finlandabroad.fi/web/jpn/edustautumisen-historia-japanissa> (2.8.2022).
- Suomi Japanissa. Finland abroad* -nettisivu. Tokio: Suomen suurlähetystö. <https://finlandabroad.fi/web/jpn/suomi-japanissa> (2.8.2022).
- TAKALA, PAULIINA 2015: Students' choice of language and initial motivation for studying Japanese at the University of Jyväskylä Language Centre. Juha. Jalkanen, Elina. Jokinen & Peppi. Taalas (toim.). *Voices of pedagogical development - Expanding, enhancing and exploring higher education language learning* s. 337-358. Dublin: Research-publishing.net. <https://doi.org/10.14705/rpnet.2015.000298>
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos)*. Tammi.
- TUUPANEN, VEERA 2020: *Journalismi maakuvan luojana: Suomen maakuva japanilaisessa sanomalehdessä vuonna 2017*. Journalistiikan Pro gradu -tutkielma. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/119923> (Viitattu 20.9.2020).
- TUOHINO, ANJA 2004: *Suomen matkailumaakuva päämarkkinamaissa: yhteenveto*. Matkailun edistämiskeskus.
- USHIODA, EMA 2013: Foreign Language Motivation Research In Japan: An 'Insider' Perspective From Outside of Japan. – Apple, Matthew T., Dexter Da Silva & Terry Fellner (toim.). *Language Learning Motivation In Japan*. 1. painos. Bristol: Multilingual Matters. Print.
- 2012: Motivation: L2 learning as a Special Case? – Sarah Mercer, Stephen Ryans & Marion Williams (toim.). *Psychology for Language Learning. Insight from Research. Theory and Practice*. Basingstoke: New York: Palgrave Macmillan.
- VALKAMA, HEIKKI 2021: Suomesta on tullut Japanissa myyntivaltti, jota kannattaa korostaa – suuret markkinat ovat portti koko Aasiaan. *Yle uutiset* 25.8.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-12051211> (25.10.2022)
- WENDEN, ANITA L. 1998: Metacognitive Knowledge and Language Learning – *Applied Linguistics, Volume* 19 (4), s. 515–537, <https://doi.org/10.1093/applin/19.4.515>

YOSHIDA, KINGO 2014: Finrandogo no shikumi (shin-pan) Suomen kielen rakenne (uusi painos). Tokio: Hakusuisha Publishing.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimushaastattelun haastattelurunko.

Haastattelurunko インタビューのレイアウト

Tausta 背景

Miten ensimmäisen kerran tutustuit suomen kieleen? どのようにしてフィンランド語を知りましたか。

Miksi opiskelet suomea? どうしてフィンランド語を勉強していますか。

Kuinka kauan olet opiskellut suomea? どのくらいフィンランド語を勉強していますか。

Missä olet opiskellut suomea? これまで、どこでフィンランド語を勉強したことがありますか。

Kielitaidon arviointi ja motivaatio 言語能力とモチベーション

Miten arvioisit mielestäsi suomen kielen taitoasi? 自分のフィンランド語能力を評価できますか。

Missä kielitaidon osa-alueessa (esim. kirjoittaminen, puhuminen, lukeminen) olet hyvä? Missä taas olisi parantamisen varaa? 言語能力の中であなたの得意なことは何ですか。(例えば、聞く、書くなど) また、今後も上達の余地があると思いますか。

Mikä sinua mielestäsi motivoi? あなたのモチベーションは何ですか。

Onko motivaatiosi mielestäsi pysynyt samanlaisena koko opiskeluaian vai onko siinä ollut vaihtelua? あなたのモチベーションは、学習時期を通して変わっていませんか。

1. jos niin, miten motivaatiosi taso on vaihdellut? 変わった場合、どのように変化しましたか。
2. mikä motivaation laskuun tai nousuun on mielestäsi ollut syynä? なぜそのようにモチベーションが変化したと思いますか。

Esine アイテム

Kerro vapaasti esineestä, jonka olet tuonut tänään mukasi. Mitä se sinulle merkitsee? 今日持ってきたアイテムについて、自分の言葉で教えてください。あなたにどんな影響がありますか。

Millaisia mielikuvia esineeseen liittyy? このアイテムについてはどんなことを思い浮かべますか。

Liittyykö esineeseen jokin tarina? このアイテムについて何かエピソードはありますか。

Kertooko esine mielestäsi jotakin sinusta? Jos niin, mitä? (esimerkiksi kuvastaako se omia kiinnostuksenkohteita, omaa harrastusta tms.) このアイテムはあなたに関する何かを伝えますか。例えば、あなたの趣味と関係していますか。

Suomen kieli ja mielikuvat フィンランド語・思い浮かべること

Millainen kieli suomi mielestäsi on? Kerro vapaasti omin sanoin. フィンランド語はどんな言語だと思いますか。自分の言葉で教えてください。

Millaiselta suomen kieli kuulostaa? フィンランド語の発音をどう思いますか。

Millaiselta suomen kieli näyttää? フィンランド語はどのように見えますか。

Mitä suomen kielestä tulee mieleesi? フィンランド語について、どんなことを思い浮かべますか。

Jos suomen kieli olisi väri, mikä se olisi ja miksi? もしフィンランド語が色だったら、何色だと思いますか。また、どうしてそう思いますか。

Jos suomen kieli olisi musiikkikappale, mikä se olisi ja miksi? もしフィンランド語が曲だったら、何の曲だと思いますか。また、どうしてそう思いますか。

Millaisia tunteuksia suomen kielen opiskeleminen ja oppiminen herättää? フィンランド語を学ぶことについてどのように感じますか。

Suomi フィンランド

Millainen maa Suomi mielestäsi on? Kuvaile Suomea vapaamuotoisesti. フィンランドはどんな国だと思いますか。自由に教えてください。

Millaiselta Suomi näyttää? フィンランドはどのように見えますか。

Jos Suomi olisi väri, mikä se olisi ja miksi? もしフィンランドは色だったら何色だと思いますか。

Millaisia tunteuksia tai mielikuvia Suomi yleisesti sinussa herättää? フィンランドについてどんなことを思い浮かべますか。

Oletko osallistunut Suomi-aiheisiin tapahtumiin Japanissa tai aiotko osallistua tulevaisuudessa? フィンランドに関するイベントに参加したことがありますか? 将来、参加する予定がありますか。

Oletko matkustanut Suomeen? フィンランドへ旅行したことがありますか。

a. haluatko matkustaa sinne tulevaisuudessa? 将来、フィンランドへ旅行する予定がありますか。

b. mikä saa sinut matkustamaan sinne? 旅行する理由は何ですか。

c. miksi? どうしてフィンランドへ旅行したいですか。

Oppiminen ja opiskelu 学習と勉強

Miten juuri sinä opit suomea? あなたの勉強方法はどんなものですか。

Miltä sinusta tuntuu oppitunnin jälkeen? 授業の後、どう感じますか。

Miten opettaja vaikuttaa oppimiseesi? あなたの勉強に先生は影響を与えますか。

Mikä opiskelussa mielestäsi on vaikeinta? Mikä taas helpointa? 勉強で、何が一番難しいですか? 何が一番簡単だと思いますか?

Kuinka paljon aikaa opiskeluun sinulla menee viikossa? 一週間で、フィンランド語の勉強のためにどのくらい時間がかかりますか。

Miten kielenoppiminen olisi mielestäsi tehokkainta? どのように勉強するのが一番効果的だと思いますか。

Miten opiskelu olisi mielestäsi hauskinta tai motivoivinta? どのように勉強をするのは一番楽しくて、やる気が強いと思いますか。

Mitä hyötyä suomen kielen opiskelusta on mielestäsi yleisesti tai sinulle henkilökohtaisesti? フィンランド語の勉強を通してどんなものが得られると思いますか。 個人的な考えと一般的に考えられることを教えてください。

1. onko opiskelusta ollut hyötyä tähän mennessä? これまで勉強が役に立ちましたか。
2. jo on, niin millaista hyötyä? もしそうなら、どのように役に立ちましたか。

Kielen käyttö 言葉遣い

Käytätkö suomea luokkahuoneen ulkopuolella? 教室の外でも、フィンランド語を使いますか。

1. jos kyllä, niin millaisissa tilanteissa ja kenen kanssa? もし使うならば、どんな時にフィンランド語を使いますか。誰にフィンランド語を使いますか。
2. missä? どこで (場所)
3. miten? どのように (話す、聞く、書くなど)

Kuunteletko suomenkielistä musiikkia? フィンランドの音楽を聴きますか。

1. jos kyllä, niin millaista? もしそうなら、どんな音楽を聴きますか。
2. tiedätkö suomalaisia bändejä ja/tai esiintyjä? フィンランドのバンドかアーティストが知っていますか。

Katsotko suomenkielisiä tv-sarjoja? フィンランド語の番組・ドラマを見ますか。

1. jos kyllä, niin millaisia? もしそうなら、どんな番組・ドラマを見ますか。

Luetko tai katsotko suomenkielisiä uutisia? フィンランド語のニュースをフォローしていますか。テレビで見ますか。あるいは、インターネットで読みますか。

Luetko suomenkielistä kirjallisuutta? フィンランド語の文学を読みますか。

1. jos kyllä, niin millaista? もしそうなら、どんな文学を読みますか。

Mistä löydät suomalaista musiikkia/sarjoja/uutisia? フィンランド語のメディアはどこから見つかりますか。

1. ovatko ne mielestäsi helposti saatavilla? フィンランド語のメディアはアクセスしやすいと思いますか。

Kirjoitatko suomeksi? フィンランド語で書きますか。

1. jos kyllä, niin millaista tekstiä kirjoitat? (esim. tekstiviestejä kavereille, sähköpostia, tarinoita suomeksi, blogia) もしそうなら、どんなものを書きますか (例えば、メール、SNS, 作文、ブログなど)

Onko sinulla kontakteja suomenpuhujiin? (esimerkiksi suomalainen opettaja, suomalaisia ystäviä tai kurssitovereita, joiden kanssa puhut suomea) フィンランド語を使う人とのつながりがありますか。 (例えば、フィンランド人の先生、フィンランド人の友達、フィンランド語を使うクラスメートなど)

Arvioi kuinka suuren osan ajasta viikossa käytät suomea? 一週間で、どのくらいフィンランド語を使いますか。

Tulevaisuus 将来

Aiotko jatkaa suomen kielen opiskelua tulevaisuudessa? 将来、フィンランド語の勉強を続ける予定はありますか。

1. Miten ja miksi? どのように続けるつもりですか。続ける理由は何ですか。

Missä ajattelet olevasi 5 vuoden päästä? 5年後、自分はどこで何をしていると思いますか。

Liittykö suomen kieli tai Suomi tulevaisuudensuunnitelmiisi? フィンランド語またはフィンランドはあなたの将来に関係しますか。

Mitä ajattelet mahdollisuuksistasi opiskella suomea Japanissa? 日本でのフィンランド語を勉強する機会についてどう思いますか。

Onko Japanissa tarpeeksi suomen kieleen ja/tai kulttuuriin liittyviä tapahtumia? 日本で、フィンランドに関するイベントは十分だと思いますか。

1. millaisia tapahtumia haluaisit järjestettävän? どんなイベントが開催されて欲しいですか。

Liite 2. Suomenkielinen tiedote tutkittaville.

TAMPEREEN YLIOPISTO TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN EETTINEN TOIMIKUNTA

Tiedote tutkittaville

Tutkimuksen nimi

Pyydämme Teitä osallistumaan tähän tutkimukseen, jossa tutkitaan japanilaisten suomenopiskelijoiden suomen kielen oppimismotivaatiota. Pehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on saada tietoa japanilaisten suomen kielen opiskelijoiden oppimismotivaatiosta ja motivaationaalisista osatekijöistä Japanissa. Tutkimuksesta saatuja tuloksia on tarkoitus käyttää opetuksen kehittämiseen sekä yleisen suomi vieraana kielenä -alan tiedon lisäämiseen.

Tutkimuksen kulku

Tutkimuksen aineisto kerätään haastattelemalla suomen kielen opiskelijoita. Haastattelu kestää arviolta korkeintaan tunnin verran.

Tutkimukseen osallistumisesta ei makseta palkkiota.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit

Tutkimukseen osallistumisesta ei ole teille välitöntä hyötyä. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suomen kielen opetuksen kehittämisessä.

Tuloksista raportoitaessa haastateltavien henkilötiedot muutetaan niin, ettei yksilöitä ole mahdollista tunnistaa.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Teistä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti tietosuojalain edellyttämällä tavalla. (ks. tietosuojailmoitus).

Tutkimuksen tekijä (Linda Karvonen) säilyttää tutkimusaineistoa pro gradun valmistumiseen saakka. Tämän jälkeen haastattelutallenteet hävitetään.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja voitte keskeyttää haastattelun koska tahansa syytä ilmoittamatta. Tutkimuksesta kieltäytyminen tai sen keskeyttäminen ei vaikuta millään tavalla asiakkuuteenne.

Mahdollinen keskeyttäminen ei estä siihen asti kerättyjen tietojen käyttämistä tutkimuksessa edelleen.

Yksityisyys tutkimusjulkaisuissa ja tutkimuksesta tiedottaminen

Tutkittavien yksityisyydestä pidetään huolta koko tutkimuksen ajan. Lopullisista tutkimustuloksista lähetetään yhteenveto tutkimuksen osallistujille. Tulokset raportoidaan niin, että yksittäisiä tutkittavia ei voi tunnistaa.

Lisätietoa

Voitte esittää kysymyksiä tutkimuksesta ennen haastattelua tai haastattelun jälkeen joko suullisesti tai sähköisesti (yhteystiedot alla).

Tutkijoidenn yhteystiedot

Nimi: Linda Karvonen

Yksikkö: Informaatioteknologian ja viestinnän yksikkö, Tampereen yliopisto

Jos teillä on kysyttävää tutkimukseen liittyen, olkaa yhteydessä kielikouluun.

Liite 3. Japaninkielinen tiedote tutkittaville.

タンペレ大学、フィンランド
タンペレの人間科学の倫理委員会

参加者へのお知らせ

「外国語の勉強のモチベーション・フィンランド語」研究

この研究では、日本でフィンランド語を勉強する学生のモチベーションについて研究しております。このお知らせを読んでから同意書にごと記入ください。質問がある場合は自由にご質問ください。

この研究の目的

この研究の目的は、日本でフィンランド語を学習している学生のモチベーションについて情報を集めることです。この研究は外国語としてフィンランド語を教える際の発展に役立ちます。

研究の内容

研究のデータはフィンランド語を学習する学生へのインタビューによって集められます。インタビューを完了するには約1時間かかります。

参加者への報酬はありません。

研究の利点とリスク

個人を特定できないようなかたちで個人情報が保存されます。

信頼性、個人情報の利用、保存

個人情報フィンランドの法律に基づいて保存されます。(データプライバシーに関する声明をご覧ください。)

研究者 (Linda Karvonen) はこの情報を論文を完了するまで保存します。完了予定日は12/2020です。その後インタビューの録音を削除します。

任意について

この研究に参加するのは任意です。いつでも理由を問わずインタビューを中止できます。中止しても、今後の語学教室との関係に影響はありません。

中止した場合は、その時点で回答済みの情報を研究で使う可能性があります。

個人情報について・研究出版・研究の結果のお知らせ

この研究が完了するまで、あなたの個人情報を保護します。必要に応じて、参加者に結果を報告できます。個人を特定できないようなかたちで結果を報告します。

もっと詳しく知りたい場合

インタビューの前、あるいはインタビューの後、ご自由に質問をしてください。

研究者

名前: Linda Karvonen

学部: IT・コミュニケーション学部, タンペレ大学

この研究について質問がある場合、語学教室をご連絡ください。

電話:

Liite 4. Suomenkielinen suostumuslomake.

TAMPEREEN YLIOPISTO
TAMPEREEN ALUEEN IHMISTIETEIDEN
EETTINEN TOIMIKUNTA

SUOSTUMUSLOMAKE

**SUOMI VIERAANA KIELENÄ -OPPIMISMOTIVAATIO JAPANISSA -
TUTKIMUS**

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun tieteelliseen tutkimukseen, ja olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä tutkijoille kysymyksiä.

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus keskeyttää osallistumiseni tai peruuttaa suostumukseni milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Ymmärrän, että tiedot käsitellään luottamuksellisesti.

Osakassa ____ . ____ .20 ____

Osakassa ____ . ____ .20 ____

Suostun osallistumaan tutkimukseen:

Suostumuksen vastaanottaja:

Henkilön allekirjoitus

Tutkijan allekirjoitus

Nimenselvennys

Nimenselvennys

Liite 5. Japaninkielinen suostumuslomake.

タンペレ大学、フィンランド
タンペレの人間科学の倫理委員会

同意書

「外国語の勉強のモチベーション・フィンランド語」研究

私は、この研究に関して以下のとおり同意いたします。

1. この研究について、書面での情報、口頭での情報どちらも受け取りました。
2. 必要に応じて、研究者に質問することができます。
3. この研究に参加するのは任意であり、いつでも理由を問わず参加を中止できます。
4. 回答した内容は、この研究でのみ取り扱われます。

大阪 2020年 月 日

大阪 2020年 月 日

参加者:

研究者:

参加者のサイン

研究者のサイン

お名前

お名前

Liite 6. Aineistoesimerkit alkuperäiskielellä ja käännettynä.

Aineistoesimerkki 1.

Kun opiskelin sanojen taivuttamista suomeksi, minulle tuli mieleen Osakan murre. Yanen ja yan -päätteet, ja niin edelleen. Dareka iunoka dareka annoka. Japanin kielessä on paljon samanlaista vaihtelua. Ajattelin, että japani on kyllä vaikeaa (ulkomaalaisille). (Y3).

格変化を教えてもらうこと、この大阪の言葉に似ている。関西の。「やねん」とか、「やん」とか。日本語って難しいやなあ。同じようなことは起きているし。さらにめんどくさいようなことはいっぱいあるやなあ。(Y3)

Aineistoesimerkki 2.

Suomen kieli on vaikea. Se on samanlainen (kieli) kuin japani, mutta merkitys on erilainen tai mielenkiintoinen. Siinä on erittäin pitkiä sanoja ja ainutlaatuisia (erikoisia) sanoja. Sanojen ääntämys on söpöä. (Y5)

Aineistoesimerkki 3 ja 4.

Suomen kielen puhuminen on vaikeaa, mutta haluan oppia ymmärtämään sanoja, joita en vielä ymmärrä. En ole ajatellut lopettamista. (Y7)

話すのはまだちょっと苦手です。だいぶ聞けるようになったと思います。知らないことを知るのが好きなんです。それで勉強続くかなあとと思います。やめようと思ったことがないので。(Y7)

Olin (suomen kielen) kesäkurssilla (Helsingissä). Sain ystävän, joka opiskelee suomea aivan niin kuin minäkin. Näin hänen tekevän parhaansa ja ajattelin yrittää parhaani ja yhä enemmän. Motivaationi kasvoi. (Y5)

去年、サマースクールに行ったのはモチベーションが上がりました。Suomalainen ystävä, joka opiskelee suomea aivan kuten minäkin, ja nähdä hänen tekevän parhaansa, ajattelin tehdä parhaani ja yhä enemmän. (Y5)

Aineistoesimerkki 5 ja 6.

Suomen kieli on vaikea. Tosi vaikea. Se on vähän monimutkainen (kieli), mutta minusta (se) on mielenkiintoinen. Sijataivutus (on vaikeaa). (Y4)

フィンランド語は「vaikea, tosi vaikea」。ちょっと複雑。でも面白いと思います。格変化と「exception」が難しい。(Y4)

(Suomen kieli on) vaikeaa, vaikeaa. Vaihtelua on tosi paljon, minkä vuoksi yhdestä sanasta on monta muotoa. (Y6).

難しくて難しくて。すごい変わるから、一つの言葉がたくさん。それはもう、わけがわからなくなっちゃう。(Y6)

Aineistoesimerkit 7, 8, 9 ja 10.

Suomen kielen ääntämys on söpö. (Y5)

Suomen kieli kuulostaa lempeältä. Kävin Suomessa yhden kerran ja kielen ääntämys jäi mieleeni. Kun kuulen suomen kieltä, muistelen suomen matkaa. Suomea on mukava kuunnella. (Y7).

発音はやさしいような感じですか。一回行って、フィンランド語は思い出したりしてと思います。聞きやすい。(Y7).

Se on mielenkiintoinen ja söpö. -- (Söpöjä ovat) esimerkiksi "heippa". -Nen päätte on yleinen (ja söpö). (Y4).

面白くてかわいい感じがします。「heippa」とか「-nen」がよく出てくる。(Y4).

Minä kuuntelen YouTubea, ja mielestäni suomen kielen ääntäminen on todella söpöä. Se on upeaa. Tulen iloiseksi sitä kuunnellessani. (Y2)

ユーチューブを聴くんですけど、発音はすごくかわいいと思う。聞いててうれしくなる。(Y2)

Aineistoesimerkit 10–15.

Asennoituminen riippuu ihmisestä, mutta kun sanon opiskelevani suomea, ihmiset sanovat että "vau". On myös ihmisiä, jotka ihmettelevät sitä, miksi opiskelen suomea ja sanovat "miksi?", koska he tietävät, että suomea puhutaan vain Suomessa. Eikö olisi hyödyllisempää opiskella englantia tai kiinaa? Mutta minä opiskelen itseäni varten. (Y5)

人によるんですけど、フィンランド語を勉強していると言ったら「すごい」って言ってくれる人がいるけど、人によってはフィンランド語はフィンランドでしか使わないじゃないですか、「なんで」という人もいるし、「Miksi、もっと英語とか、englantia, kiina」を勉強したらという人もいるんですけど、私は自分が好きだから、自分のために勉強していると思っている。(Y5)

Kaikki kyselevät miksi opiskelen suomea, mutta itse ajattelen vain, että se on todella hauskaa. Odotan sitä, että saan mennä Suomeen ja puhua taas vähän enemmän. -- Kaikki japanilaiset opiskelevat englantia koulussa. Halusin oppia jotain täysin erilaista. Muiden mielestä suomen kielen opiskelu on erikoista. (Y7)

Perheeni ja ystäväni tuntevat minut, joten he kannustavat minua suomen opiskelussa. Esimerkiksi töissä taas ihmiset ihmettelevät ja kysyvät "miksi (opiskelet) suomea?". (Y4).

友達と家族が私はフィンランド語が好きを知っているから。「そうなんだ、すごいね」の感じで。例えばバイト先の人は「なんでフィンランド語？」(Y4)。

Suomessa pärjää myös englannin kielellä, ja siksi ystäväni ihmettelevät suomen kielen opiskeluani. He sanovat, että voisin käyttää tämän rahan ja ajan englannin opiskeluun. En vielä osaa suomea juuri lainkaan, mutta suomen kielen 'fiilisi' sopii minulle. En usko, että olisin jaksanut opiskella englantia samalla tavalla. Suomen kieli sopii minulle. (Y1).

フィンランド語できなくても、英語ができれば、フィンランドに行けるので。フィンランド人は英語ができるので、すごく周りの人から、私の友達が「どうしてフィンランド語の勉強を…その時間とお金をかけて英語を勉強したほうがいいんじゃないか」とすごく言われるですね。でも、たぶん、どのように感じているかという、すごくまだ全然私フィンランド語はできないけれど、なんか、こう合うと、なんかフィーリングが合う。勉強は英語だとこんなに勉強をしてなかったと思うし、フィンランド語だからすごく自分に合う(Y1)。

Ei pelkästään suomen kieltä, mutta yleisesti uutta kieltä opiskellessa on kiva käyttää kieltä ja katsoa asioita uudesta näkökulmasta. Haluaisin, että japanilaiset opiskelisivat enemmän kieliä. (Y2)

本当にフィンランド語に限らず、外国語を勉強するの、違う言語を使って、また違う視点から見ている。多角的に学習するのは。それは一般的な考え方だと思う。特に日本人にしてほしいなあ。(Y2)

Aineistoesimerkki 16.

Japanissa ei juurikaan ole paikkoja, joissa voi opiskella suomen kieltä. Vain Osakassa (Kansain alueella). - Tulevaisuudessa haluan oppia lisää ei ainoastaan Marimekosta ja designista, mutta myös muusta suomalaisesta kulttuurista ja historiasta. (Y5).

日本で勉強する場所がすごく限られていて、大阪だとたぶんここ。将来は、マリメッコだけじゃなくて、フィンランドの文化、歴史とか、そういうのも知りたくなって。(Y5).

Aineistoesimerkki 17.

Katsoin muumeja pienenä televisiosta. Muumit ovat japaniksi kuin "youkai" [yliluuonnollisia henkiolentoja]. Ovathan ne siis kui-tenkin söpöjä. Japanilaisessa kulttuurissa japanilaisissa met-sissä on näitä henkiolentoja. Japanissa niitä myös visualisoi-daan erilaisin kuvin. Ehkä Suomessa tehdään samoin. (Y3)

子供のときテレビで見た。ムーミン、あれは日本では妖怪のやつ。かわいいですけど。やっぱり日本の森に入ったらあんなのは、いてるんですよ、日本の文化の中にそういうのを絵にしたり、昔から。表しているの。ひょっとしたらこれは似ていることかもしれない。(Y3)。

Aineistoesimerkki 18.

[Kirpputoreilla] sen sijaan, että sanoisin englannin kielellä 'twenty euro', suomalaiset kuulevat sanan 'kaksikymmentä euroa' - he yllättyvät. - Lisäksi, kun etsin tietoa netistä, esimerkiksi kirpputoreista, helpoiten löydän sitä suomen kielellä. (Y1).

「Twenty Euro」よりは「kaksikymmentä euroa」で聞くほうがすごくびっくりしてくれる。あと、情報、そのkirpputoriなどの情報はネットで検索する。ネットで探すにもやっぱりフィンランド語ができないと検索ができない。(Y1).

Aineistoesimerkit 19 ja 20.

Minä pidän Hokkaidon saaresta (Japanin pohjoisin saari) ja olen matkustanut sinne usein. (Suomalainen) ilmapiiri tuntuu samanlaiselta. Siellä (Suomessa), kun minulle opetettiin (asioita suomalaisesta kulttuurista), ajattelin, että "tämäkin on samanlaista". Miksi Suomi, joka on niin kaukana Japanista, muistuttaa niin paljon Japania? (Y3)

僕は北海道が好きで、よく北海道に旅してたので、まず、風景がよく似ているなあ。僕の大好きな土地によく似ている。そこで、僕に教えてもらったん、これもよく似ているなあ。こんな離れているところで、なんで日本と似ているところがたくさんあるんやろう。(Y3)。

Naiset ovat (Suomessa) Japaniin verrattuna enemmän osallisina yhteiskunnassa. Miehet tekevät kotitöitä. Lasten kasvattaminen on helppoa. Ihmiset ovat "ujoja", mikä muistuttaa japanilaisia. (Y5)

女性の社会進出とか日本より進んでいて。男性が家事に積極的。育児がしやすい。子供が育てやすい。あと、人はシャイで日本人と似ているところ。(Y5)

Aineistoesimerkki 21.

Suomalaiset tapahtumat ovat mielenkiintoisia - esimerkiksi sie-nes-tyskilpailut, kännykän heitto kilpailut, ompelukilpailut - minusta nämä kaikki ovat vähän erikoisia. Vaikka suomen väkiluku on pieni, 5 miljoonaa, ja maa on pieni, miten voi olla että siellä elää niin hullunkurisia ihmisiä? Suomalaiset juovat paljon kahvia, tykkäävät jäätelöstä ja syövät makkaraa. (Y1).

すごくその特徴的だし、なんかちょっとイベントもキノコ狩り大会とか、携帯上げ大会とか、編み物大会とか、すごいちょっといつも変わっている。お祭りも多いしなんかすごく小さな、人口は少ないでしょう、550万人、小さい国なのに、なんであんなに面白い人たちが、面白い国だと思う。コーヒーとかもよく飲むし、なんかイメージがね、アイスクリームもめちゃくちゃ好きだし、ソーセージも好きだし。(Y1).